

NETWERKAGENDA

Openbare bibliotheekvoorzieningen

2022

*Samenwerken
en vernieuwen*

KB } nationale
bibliotheek

spn
Samenwerkende
POI's Nederland

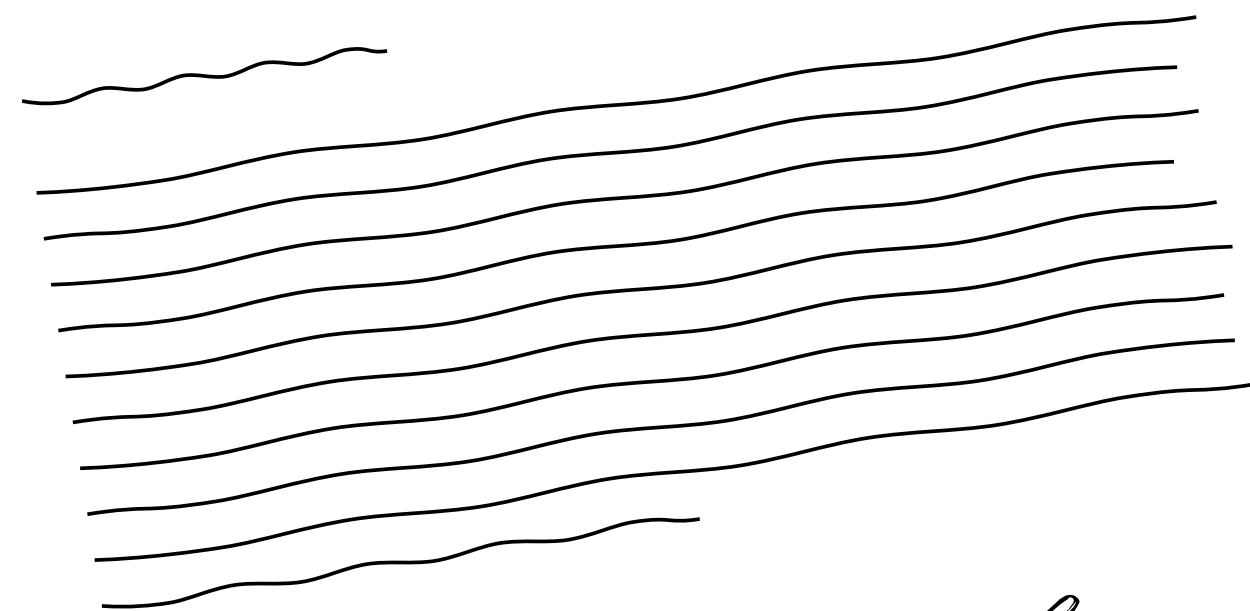
vob Vereniging Openbare
Bibliotheken

INHOUD

1. Introductie	3	7. Medewerkers en vrijwilligers	27
1.1. Achtergrond	3	7.1. Context	27
1.2. Ons speelveld 2022	4	7.2. Gezamenlijke ambitie	27
1.3. Motto	5	7.3. Bijdrage van partners	28
1.4. Werkwijze	6	7.4. Wat willen we bereiken in 2022?	28
1.5. Scope	7		
1.6. Versterking bibliotheekwerk in Caribisch Nederland (CNL)	8	8. Digitale (netwerk)infrastructuur	29
1.7. Inclusieve toegankelijkheid voor mensen met een beperking	9	8.1. Context	29
		8.2. Wat willen we bereiken in 2022?	30
2. Manifest voor de netwerksamenwerking	10	9. Kwaliteit en kennis	31
3. Opgave 1 – Geletterde samenleving	13	9.1. Context en gezamenlijke ambitie	31
3.1. Context	13	9.2. Bijdrage van partners	32
3.2. Gezamenlijke ambitie	14	9.3. Wat willen we bereiken in 2022?	32
3.3. Bijdrage van partners	15		
3.4. Wat willen we bereiken in 2022?	16	10. Innovatie	33
		10.1. Context en gezamenlijke ambitie	33
4. Opgave 2 – Participatie in de informatiesamenleving	17	10.2. Bijdrage van partners	34
4.1. Context	17	10.3. Wat willen we bereiken in 2022?	35
4.2. Gezamenlijke ambitie	18		
4.3. Bijdrage van partners	18	11. Collectie	36
4.4. Wat willen we bereiken in 2022?	19	11.1. Context	36
		11.2. Gezamenlijke ambitie	36
5. Opgave 3 – Leven lang ontwikkelen	21	11.3. Bijdrage van partners	37
5.1. Context	21	11.4. Wat willen we bereiken in 2022?	37
5.2. Gezamenlijke ambitie	22		
5.3. Bijdrage van partners	22	12. Gezamenlijke klantbenadering	38
5.4. Wat willen we bereiken in 2022?	23	12.1. Context en gezamenlijke ambitie	38
		12.2. Bijdrage van partners	39
6. Robuuste lokale bibliotheek	25	12.3. Wat willen we bereiken in 2022?	39
6.1. Context en gezamenlijke ambitie	25		
6.2. Bijdrage van partners	26	13. Digitale openbare bibliotheek	40
6.3. Wat willen we bereiken in 2022?	26	13.1. Context	40
		13.2. Wat willen we bereiken in 2022?	41
		Slot - Totstandkoming	42

INTRODUCTIE

BIBLIOTHEEK- CONVENANT

KB spn Vob

1.1 Achtergrond

In oktober 2020 tekenden vertegenwoordigers van de drie overheidslagen (het ministerie van OCW, IPO en VNG) en de drie bibliotheekvoorzieningen (VOB, SPN en KB) het Bibliotheekconvenant 2020-2023, met als tweeledig doel om te zorgen voor het in stand houden van krachtige gespreide lokale bibliotheken en bibliotheken beter in staat te stellen een bijdrage te leveren aan grote maatschappelijke opgaven:

- 1 Het bevorderen van lezen;
- 2 Het stimuleren van participatie in de informatiesamenleving;
- 3 Het aanmoedigen van een leven lang ontwikkelen.

Partijen vinden het van belang dat het publieksbereik wordt vergroot van vier naar acht miljoen bibliotheekgebruikers. Om dat te bereiken, is het nodig dat iedere inwoner van Nederland binnen een redelijke afstand toegang heeft tot een volwaardige openbare bibliotheek. Dat is met name voor kleinere en middelgrote bibliotheekorganisaties een extra uitdaging, die vraagt om een goede basis en bijbehorende financiering. In het Bibliotheekconvenant zijn hiervoor intenties uitgesproken en afspraken gemaakt.

Om invulling te geven aan de afspraken uit het convenant, is door lokale bibliotheken, POI's en de KB in gezamenlijkheid de Netwerkagenda 2021-2023 geschreven. Deze Netwerkagenda bevat de uitwerking van drie maatschappelijke opgaven, plus acht stelseluitdagingen voor het bibliotheekstelsel. De verbindingen tussen de maatschappelijke opgaven en stelseluitdagingen zijn op verschillende plekken genoemd. De Netwerkagenda maakt het mogelijk om deze verbindingen nog verder te versterken.

Bij de uitwerking van de drie maatschappelijke opgaven zijn ook vertegenwoordigers van de drie overheidslagen geraadpleegd. Belangrijk bij het uitvoeren van de Netwerkagenda is het intensiveren van de samenwerking in gespreide en gedeelde verantwoordelijkheid van de lokale, provinciale en landelijke bibliotheekvoorzieningen. Het manifest verwoordt de principes voor de volgende fase in de netwerksamenwerking. Die volgende fase krijgt vorm in deze update: het verhaal van 2022. Het jaar waarin concepten, proeftuinen en experimenten centraal staan.

1.2 Ons speelveld 2022

Op 15 dec. 2021 hebben VVD, D66, CDA en ChristenUnie een coalitieakkoord gepresenteerd ‘Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst’. Gunay Uslu is staatssecretaris Cultuur en Media en verantwoordelijk voor het bibliotheekbeleid.

“In een bibliotheek komt zoveel waardevols samen. Je kunt er lezen, cultuur beleven, maar ook hulp krijgen met de Nederlandse taal of een moeilijke brief. De bieb is onmisbaar in elke gemeente.”

Staatssecretaris Uslu

De ambities van de regering vinden weerklank in de netwerkgenda. Hieronder staan de relevante passages uit het coalitieakkoord die direct raken aan de maatschappelijke opgaves uit de netwerkgenda:

- We streven naar een toekomstgerichte bibliotheek(voorziening) in elke gemeente.
- Er komt een ‘masterplan’ zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en we gebruiken hiervoor effectief bewezen lesmethodes, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).
- We voorkomen leerachterstanden bij de start door het stimuleren van de deelname van kinderen met een taalachterstand aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

- Als onderdeel van een brede aanpak van bestrijding van armoede in kwetsbare wijken door gemeenten investeren we in een rijke schooldag, waarbij scholen zelf bepalen wat zij nodig achten om de kansenongelijkheid te verkleinen. Te denken valt aan begeleiding bij huiswerk, sport en cultuur in samenwerking met plaatselijke verenigingen en bibliotheken.
- We pakken digibetisme gericht aan via een publiek-private strategie voor digitale geletterdheid en we verbeteren de toegankelijkheid van digitale overheidsdiensten, met behoud van alternatieven voor digitale overheidscommunicatie.
- Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om laaggeletterdheid aan te pakken.
- We versterken de roc’s als regionale opleidingscentra waarin ook volwassenen een leven lang leren en ook nieuwkomers – op basis van de nieuwe inburgeringswet – vanaf dag één leren en integreren.
- Nieuwkomers worden gestimuleerd het beste uit zichzelf te halen. Ook met het leren van de taal. Het bereiken van een zo groot mogelijke taalbeheersing blijft het doel, bij voorkeur taalniveau B1, waarbij we afspraken maken met gemeentes om achterstanden in taal zo goed en snel mogelijk aan te pakken.
- We stimuleren muziek- en cultuureducatie op school.
- We maken heldere afspraken met de bijzondere gemeenten in Caribisch Nederland om ervoor te zorgen dat de financiering van basisvoorzieningen structureel op orde is.

“Een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening in iedere gemeente. Dat is de landelijke ambitie.”

1.3 Motto

ABC

Netwerkagenda

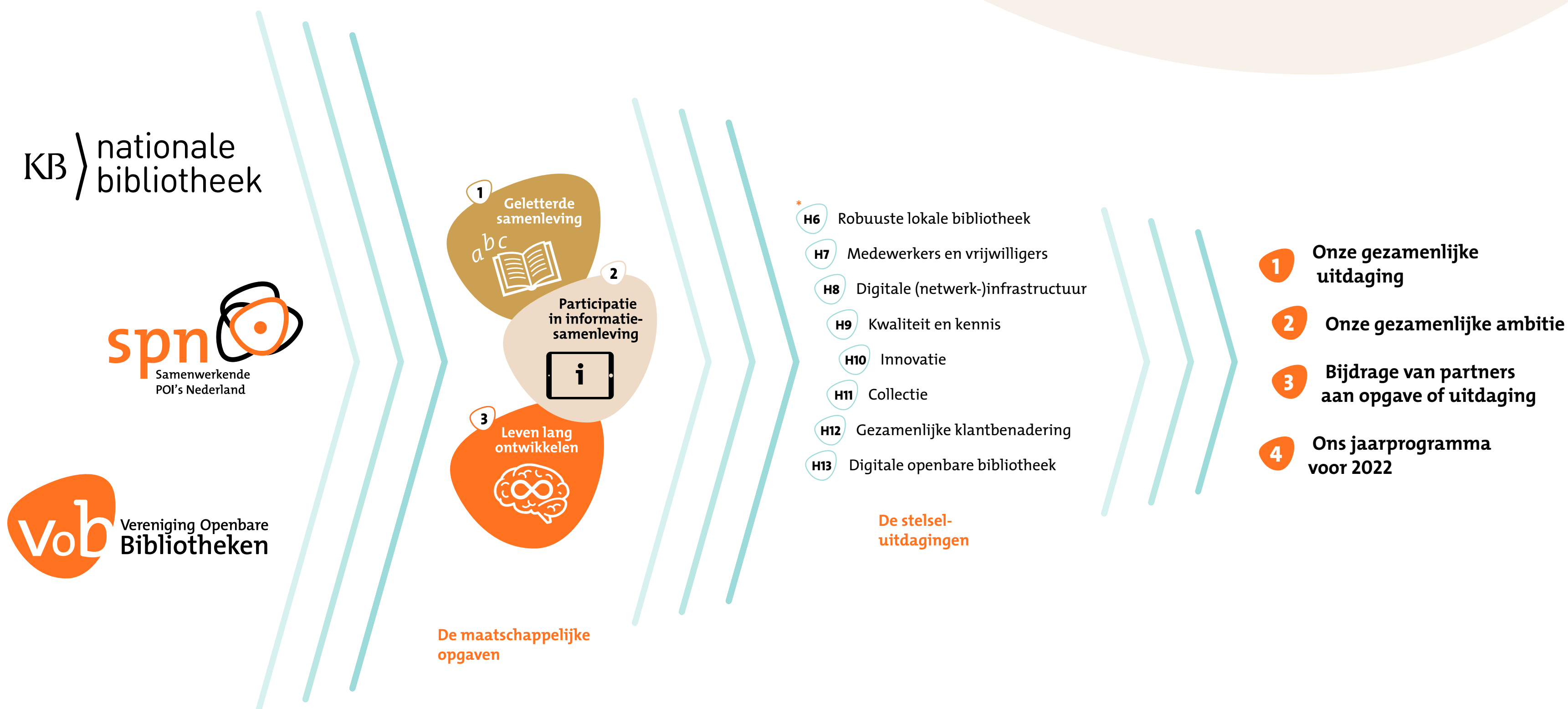

1.4 Werkwijze

In de periode november 2020 tot en met maart 2021 is door 140 afgevaardigden van bibliotheken, POI's en de KB samengewerkt aan de uitwerking van de Netwerkagenda. In twaalf teams zijn, per maatschappelijke opgave of stelseluitdaging, de volgende, hier rechts afgebeelde, vier punten uitgewerkt. In de teksten wordt vaak gesproken over 'we'. Het gaat dan om het openbaar bibliotheekstelsel, bestaand uit bijna 150 lokale bibliotheken, uit negen provinciale ondersteuningsorganisaties en uit de KB, nationale bibliotheek.

De eerste conceptversie van de Netwerkagenda is op 4 februari 2021 voorgelegd aan de deelnemers van de KB/OB-dag. De invulling van de drie maatschappelijke opgaven zijn daarnaast voorgelegd aan ambtenaren van verschillende gemeenten en provincies. Zo hebben we samen de Netwerkagenda ontwikkeld tot een breed gedragen document.

Nu, aan het begin van 2022, voorzien wij de Netwerkagenda van een update. Er is al veel gerealiseerd, dat we met trots willen delen. Daarnaast blikken we vooruit naar de komende jaren, om te laten zien wat voor moois ons nog te wachten staat. De groep mensen die samen heeft gewerkt aan deze update, is alleen maar groter geworden. In 2022 gaan we verder aan de slag en willen we ervoor zorgen dat de Netwerkagenda nog meer gaat leven. Daarom nemen we ons voor meer over deze processen met elkaar te delen, zodat het enthousiasme én de samenwerking toeneemt.

* "H6" verwijst naar Hoofdstuk 6, "H7" naar Hoofdstuk 7 etc.

1.5 Scope

De Netwerkagenda 2021-2023 beschrijft ambities en doelstellingen voor de aankomende jaren. Tegelijkertijd is het een dynamisch document, dat voor de jaren 2022 en 2023 herzien en aangevuld wordt. Dit document is een van die aanvullingen. Zo gaat het programma mee met de tijd en maatschappelijke ontwikkelingen en blijft het jaarprogramma zich ontwikkelen en voortbouwen op wat al bereikt is.

De eerste versie van de Netwerkagenda is geschreven tijdens de coronacrisis. Hoewel het belang van bibliotheken voor de samenleving tijdens deze crisis al sterk naar voren is gekomen, is het nog moeilijk te overzien wat dit voor de toekomst zal betekenen. Duidelijk is dat er behoefte is aan een rol van de bibliotheken op dit terrein. Daarvoor is als eerste het versterken van de lokale infrastructuur een vereiste. De Netwerkagenda beschrijft concrete ambities en een jaarprogramma met acties die elke partij oppakt om deze ambities te kunnen behalen. In de agenda ontbreekt gedetailleerde informatie over financiering of uitvoeringsafspraken. Deze afspraken zullen in de loop van 2022 per opgave of uitdaging geheel of gedeeltelijk tot stand komen.

Het proces rondom de totstandkoming en uitvoering van de Netwerkagenda vindt in cycli plaats. **2021** was het jaar van **beginnen en doorpakken**, **2022** stond voor **samenwerken en vernieuwen**, **2023** staat voor **oogsten en borgen** en **2024** staat voor **verstevigen en vooruitkijken**. In 2025 staan we op die manier opnieuw aan het begin van een nieuwe cyclus, met nieuwe kansen voor het bibliotheekveld.

2021 > **beginnen en doorpakken**

2022 > **samenwerken en vernieuwen**

2023 > **oogsten en borgen**

2024 > **verstevigen en vooruitkijken**

1.6 Versterking bibliotheekwerk in Caribisch Nederland (CNL)

Inleiding

Dit hoofdstuk, over bibliotheekwerk in het Caribisch deel van het Koninkrijk, is nieuw ten opzichte van de eerste versie van de Netwerkagenda. We staan aan het begin van een samenwerking tussen het netwerk in Europees Nederland (ENL) en het netwerk in het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Context

Deze eerste aanzet heeft betrekking op de Caribische landen Aruba, Curaçao en St. Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Saba en St. Eustatius. Het is nog niet duidelijk in hoeverre de maatschappelijke opgaven uit de Netwerkagenda toepasbaar zijn op deze gebieden. Wellicht spelen ze op het ene eiland meer dan op het andere of zijn er nog andere opgaven die meer van belang. Dat inzicht willen we graag vergaren met uitgebreid onderzoek. Het kan het startpunt vormen van de intensievere samenwerking die we al zo lang voor ogen hebben.

Ambitie

Onze gezamenlijke ambitie is momenteel gericht op de volgende elementen:

- We willen gezamenlijk inzicht creëren in de maatschappelijke opgaven per eiland;
- We willen een proces afspreken waarin de landen en bibliotheken concrete doelen stellen waar ze naartoe kunnen werken;
- We willen deze afspraken vastleggen met de betreffende stakeholders;
- Het netwerk in Europees Nederland (ENL) faciliteert dit proces met kennis en kunde;
- We spannen ons in om additionele middelen voor het realiseren van deze doelen beschikbaar te krijgen;
- We zetten de bestaande samenwerking voort.

Wat hebben we bereikt in 2021?

In 2021 hebben we de volgende zaken opgeleverd:

- We zijn gestart met een onderzoek naar de maatschappelijke opgaven op alle eilanden. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Universiteit van Aruba, in opdracht van de KB;
- Vijf van de zes eilanden hebben deelgenomen aan de subsidieregeling rondom het Lees-offensief;
- Alle eilanden hebben BoekStart-materiaal ontvangen. In totaal zijn er 252 BoekStart-koffertjes naar de eilanden gestuurd. Hiermee is een start gemaakt met de implementatie van dit programma op de eilanden;
- Alle eilanden hebben gebruikte en nieuwe boeken ontvangen voor hun collectie. In totaal zijn er 6.822 nieuwe en gebruikte boeken naar de eilanden gestuurd;
- In 2019 en 2020 zijn alle eilanden aangesloten op de online Bibliotheek;
- Inmiddels leveren de BES-eilanden jaarlijks gegevens aan voor de Wsob Gegevenslevering.

Wat willen we bereiken in 2022?

We vinden het jaar 2022 geslaagd als we:

- Zicht hebben op de maatschappelijke opgaven per eiland en de capaciteiten van de openbare bibliotheken op alle eilanden, onder andere via het onderzoek van de Universiteit van Aruba. Hiermee hebben we een eerste aanzet om een maatwerkplan per eiland te maken;
- Een proces hebben afgesproken we een doel stellen waar de bibliotheek naartoe kan ontwikkelen;
- Dit doel en het proces vastleggen met de betreffende stakeholders;
- De vorming van een koersgroep verkend hebben;
- Onder andere door werkbezoeken vanuit en naar Caribisch Nederland, meer inzicht hebben in de situatie in en de verschillen tussen bibliotheekwerk in Caribisch Nederland en Europees Nederland;
- Een verkenning hebben gedaan voor ondersteuning door één of meerdere POI's aan één of meerdere eilanden.

1.7 Inclusieve toegankelijkheid voor mensen met een beperking

Context en gezamenlijke ambitie

Bibliotheken bieden vrije toegang tot informatie, persoonlijke ontwikkeling, debat en cultuur. Ze zijn een centrale ontmoetingsplek in de samenleving, waar iedereen welkom is. Goede toegankelijkheid is daarbij vanzelfsprekend. Toch heeft dit continu aandacht, ook in netwerkverband. Toegankelijkheid is immers verweven met alle maatschappelijke opgaven en stelseluitdagingen binnen de Netwerkagenda. Ook veranderingen in wet- en regelgeving¹ maken gezamenlijke inzet urgent.

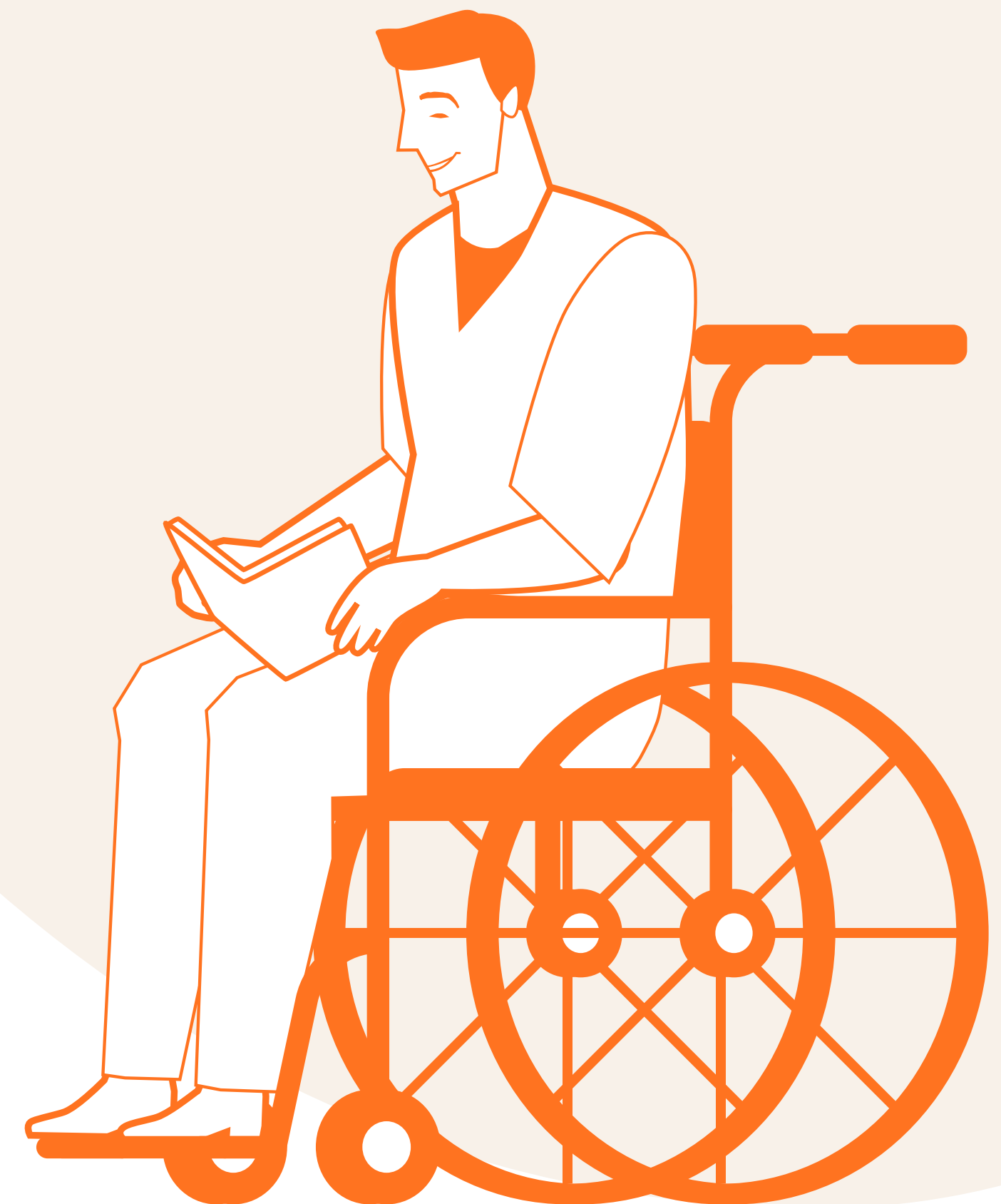
Ambitie

Onze ambitie is om niemand uit te sluiten, door de fysieke en digitale toegankelijkheid van bibliotheken te waarborgen. Daartoe willen we de instrumenten ontwikkelen gericht op bewustwording en kennisdeling om de bibliotheken hierbij te ondersteunen en dragen we er zorg voor dat door de hele Netwerkagenda heen aandacht is voor toegankelijkheid.

“Fysieke en digitale toegankelijkheid voor alle gebruikers is een randvoorwaarde.”

Wat willen we bereiken in 2022?

- Eind 2021 is een klankbordgroep gestart, waarin bibliotheken, VOB en KB vertegenwoordigd zijn. Doel is om samen te kijken wat nodig is om de toegankelijkheid van bibliotheken te waarborgen. Het gaat hierbij om fysieke toegang, maar ook om de dienstverlening, het contact met de bezoeker en de toegankelijkheid van het digitale domein. Hiervoor gaan we in gesprek met de bibliotheken en belangenorganisaties. Op basis hiervan wordt het programma voor 2022 gevormd.
- In 2022 wordt door de KB een visie ontwikkeld waarin de scenario's worden uitgewerkt voor een voor iedereen toegankelijke bibliotheek. Focus hierbij ligt op de digitale toegankelijkheid van de landelijke dienstverlening. Welke stappen kunnen hierin worden gezet? Wat is daarvoor nodig? En wat dit betekent voor de dienstverlening aan mensen met een (lees)beperking?

¹ Zie onder meer het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap (2016), het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid (geldend vanaf 01-07-2018) en de implementatie European Accessibility Act in NL wetgeving (streven 2022 en toepassing vanaf 2025).

Hoofdstuk 2

MANIFEST VOOR DE NETWERK- SAMENWERKING

Samen werken aan maatschappelijke waarde

Gedeelde gedrevenheid

Het openbaar bibliotheekstelsel in Nederland bestaat uit bijna 140 lokale bibliotheken (verenigd in de VOB), negen provinciale ondersteuningsorganisaties (verenigd in SPN en tevens lid van de VOB) en de KB, nationale bibliotheek (zelfstandig bestuursorgaan van het ministerie van OCW). Deze drie bibliotheekorganisaties in het openbaar bibliotheekstelsel verschillen in schaalgrootte, takenpakket, omvang van hun werkgebied en bestuurlijke aansturing (vanuit de gemeente, de provincie en/of het Rijk). Maar ze delen de gedrevenheid om vanuit hun maatschappelijk-educatieve rol bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, met name in het culturele en sociale domein en het domein van educatie en onderwijs. Ieder vanuit hun eigen kracht, hun eigen kunde en hun eigen basis.

Bibliotheekconvenant

De rol die bibliotheekorganisaties vervullen, ieder voor zich én samen, wordt onderkend door de drie bestuurslagen en is onlangs bekrachtigd in het Bibliotheekconvenant tussen de bestuurslagen en het bibliotheekstelsel.

Overheden blijven bibliotheken in staat stellen en ondersteunen om als robuuste voorzieningen hun bijdrage aan de gemeenschap te kunnen leveren én om zich de komende jaren te richten op een drietal grote, actuele en complexe maatschappelijke opgaven:

- 1** Geletterde samenleving
(bevorderen geletterdheid en leesplezier);
- 2** Participatie in informatiesamenleving
(digitale inclusie en digitaal burgerschap);
- 3** Leven lang ontwikkelen
(basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid).

Deze maatschappelijke opgaven houden niet op bij de grenzen van organisaties. Ze vragen samenwerking. Samenwerking in de eigen directe omgeving, samenwerking tussen lokale en landelijke organisaties en samenwerking tussen bibliotheekorganisaties.

Het bibliotheekstelsel toont zich met het convenant een sterke samenwerkingspartner voor overheden en derden om gezamenlijk bij te dragen aan de drie grote opgaven, mits een robuuste basis van alle bibliotheekvoorzieningen gegarandeerd blijft. Dat vergt ook om aanvullende investeringen, om extra middelen, andere dan de reguliere, vaak culturele, financieringsbronnen – landelijk, provinciaal en lokaal.

Stelsel van bibliotheekvoorzieningen

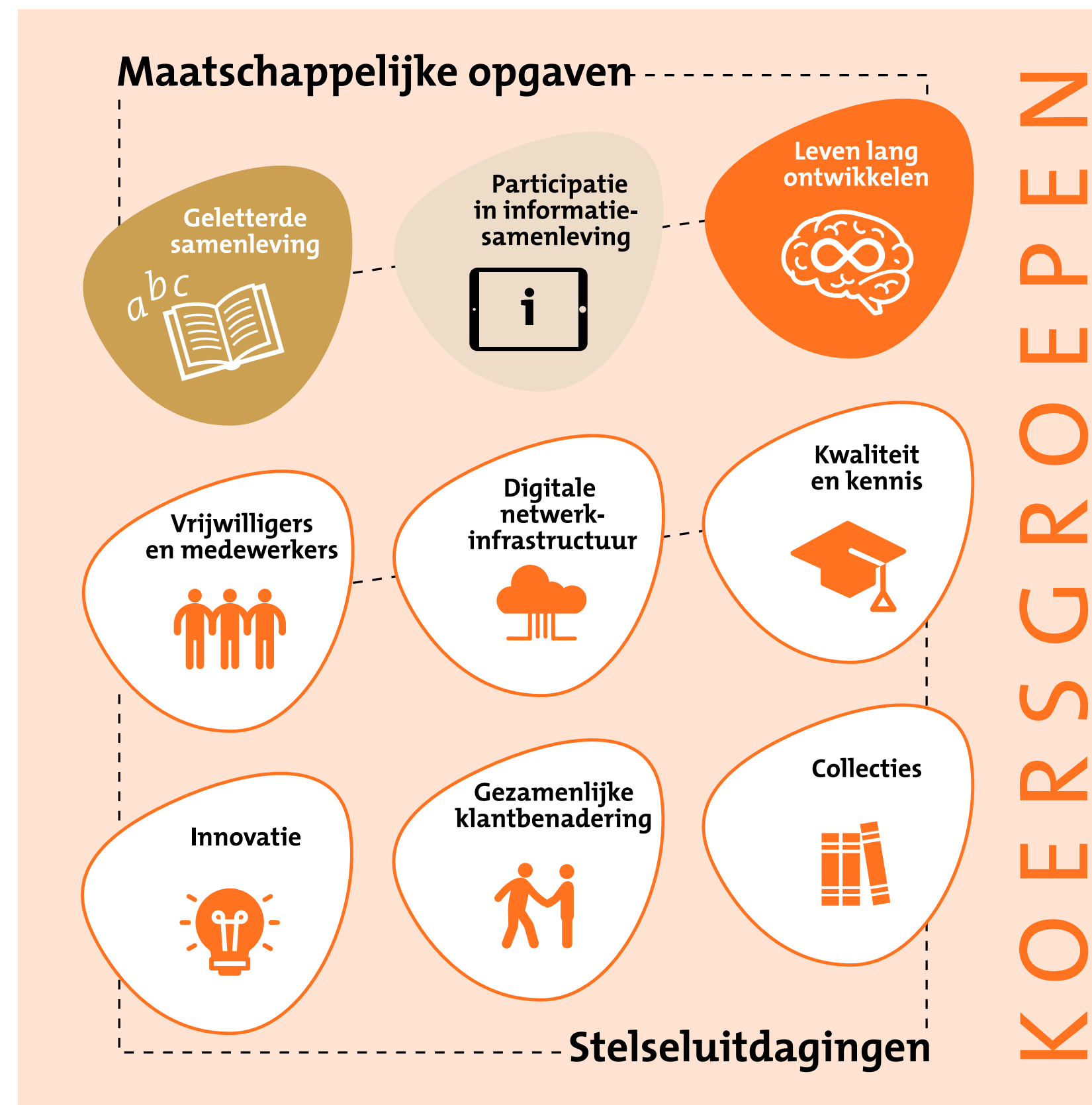
De bibliotheekorganisaties in het stelsel willen een volgende stap in de netwerksamenwerking zetten. Niet door de discussies van gisteren over te doen, maar door samen een sprong vooruit te maken. In de Netwerkagenda beschrijven we de principes die daarbij belangrijk zijn en van waaruit we willen samenwerken. Deze principes zijn leidend voor hoe we met elkaar en met onze lokale, regionale en landelijke partners, willen omgaan. Daarom spreken we deze principes uit, we dragen ze uit en we spreken elkaar erop aan.

MANIFEST VOOR DE NETWERKSAMENWERKING

Principe 1: *We zetten de opgave altijd centraal.
We denken eerst aan wat we samen willen
bereiken en pas dan aan wie wat gaat doen.
We denken vanuit maatschappelijke waarde
in plaats van uit organisaties.*

De taken zijn in de wet verdeeld, maar de opgave is groter dan ieder van ons en de verantwoordelijkheid is gezamenlijk. Om die gezamenlijke verantwoordelijkheid te kunnen nemen, is afstemming nodig. Afstemming gaat niet vanzelf. We hebben plekken nodig waar we met bibliotheekpartners en eventuele andere partijen samenwerken.

Voor elke maatschappelijke opgave en elke stelseluitdaging richten de bibliotheekpartners gezamenlijk een koersgroep in. De **koersgroep** geeft richting aan de inspanningen van betrokkenen. Onder de koersgroep functioneren allerlei verschillende gremia. Dat zijn gremia met een specifiek doel binnen de opgave, maar altijd gerelateerd aan de koers van de koersgroep. Hier kunnen ook bestaande uitvoeringsorganisaties rond programma's en opgaven een plek krijgen. Naast koersgroepen zijn er twee **reflectiegroepen**. Deze hebben tot taak om het netwerkperspectief te bewaken voor respectievelijk het stelsel van lokale bibliotheken en de bibliotheek in het digitale domein. Deze groep heeft zelf geen uitvoeringsagenda, alleen een activiteitenagenda op de gedachtenvorming. Mocht samenhang ontbreken, dan wordt het in de relevante koersgroep(en) opgepakt. Het **netwerkoverleg** heeft de verantwoordelijkheid voor de ambities die zijn geformuleerd in de Netwerkgroep(en) als geheel. Net als de koersgroepen kijken ze vanuit de drie perspectieven: resultaten, organisatienetwerk en co-creatie.

MANIFEST VOOR DE NETWERKSAMENWERKING

Principe 2: *We zijn een netwerk van autonome instellingen, die autonome keuzes maken, maar we zijn vooral een netwerk van samenwerkende instellingen die gezamenlijk werken aan een resultaat dat elk van ons individueel niet zou kunnen behalen.*

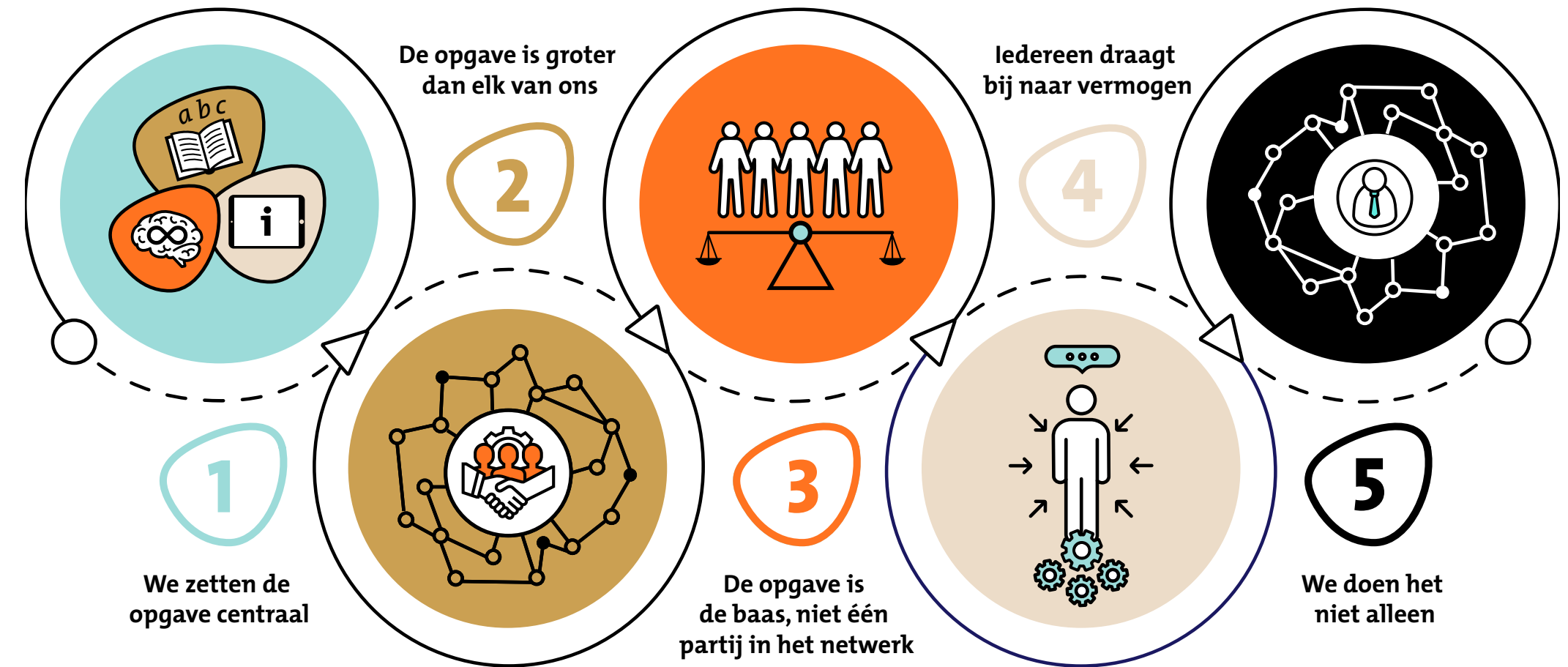
Samenwerking is voor ons geen doel op zich. Samenwerking is voor ons een middel om zo veel mogelijk resultaat te boeken op de maatschappelijke opgaven waarin bibliotheken een verschil kunnen maken. De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) vormt het kader voor deze netwerksamenwerking.

In de wet zijn de taken en rollen voor de bibliotheekvoorzieningen vastgelegd. In de eerste plaats voor de lokale bibliotheken, die enorme stappen hebben gezet in het verbreden van de functies van de bibliotheek en daarmee dagelijks hun relevantie tonen voor de lokale samenleving waarin ze opereren. Maar ook voor de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's) die lokale bibliotheken in de desbetreffende provincie of provincies bijvoorbeeld ondersteunen bij de uitrol van landelijke programma's of diensten en die specifiek voor interbibliothecair leenverkeer (IBL) en innovatie een taak hebben. En ook voor de KB, die onder meer als landelijke digitale openbare bibliotheek verantwoordelijk is voor de voordeur in het digitale domein, zoals de lokale bibliotheken de voordeur zijn in het fysieke domein. Elke partij werkt vanuit een eigen rol en taak, maar de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek is nadrukkelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid die ook als een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld. Doordat we allemaal een stukje bijdragen aan de opgave, kunnen we niet meer zonder elkaar.

Principe 3: *Ons netwerk kent geen hiërarchie, geen opperbeas en geen top-down of bottom-up. We werken als een horizontaal netwerk van lokale, provinciale en landelijke bibliotheekorganisaties en we zijn in overleg en informeren elkaar in dat netwerk.*

Het gaat om welke inspanning past bij welke draagkracht, en niet zozeer om wie levert en wie betaalt. Het gaat om richten en ontketenen, en niet zozeer om beheersen en platslaan. Het gaat om de vraag hoe we het vraagstuk het beste samen kunnen aanpakken, en niet zozeer om centraal of decentraal. We denken in termen van een effectieve inrichting van de samenwerking om maatschappelijk resultaat te behalen, en niet zozeer in termen van leiden of dienen, van aansturen of uitvoeren. Contact leggen met kwetsbare burgers gaat doorgaans het beste lokaal en fysiek, het onderhouden van een landelijke website infrastructuur gaat doorgaans het beste landelijk en digitaal.

De wet draagt de KB op aan afstemming en coördinatie te doen in het netwerk. Deze rol van coördinator is geen directieve rol; het is een faciliterende rol. Ieder draagt bij naar eigen kracht en kunde en pakt datgene op waarvoor zij de meest voor de hand liggende partij is. Er is in het netwerk genoeg te doen voor iedereen. Uiteindelijk gaat het vooral om gezamenlijk eigenaarschap en co-creatie, om het samen organiseren van een open proces waarin we scherp krijgen wat het gezamenlijke toekomstperspectief is en wat daarvoor nodig is.

Principe 4: *We focussen op de vraag wie wil en kan bijdragen, in plaats van dat we ons focussen op de vraag wie erover gaat. We laten onze daadkracht en snelheid om gezamenlijke resultaten te boeken op gezamenlijke prioriteiten bepalen door voorzieningen die kunnen en willen bijdragen.*

We richten ons samen met alle bibliotheekvoorzieningen en andere partijen op het bereiken van onze doelen op de drie maatschappelijke opgaven: lezen, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen. Daarnaast werken we samen aan stelseluitdagingen die ons helpen dat effectiever te doen. We proberen anderen te enthousiasmeren en te motiveren om mee te helpen en zich aan te sluiten. Tegelijkertijd laten we ons tempo en onze daadkracht niet bepalen door bibliotheekvoorzieningen die andere prioriteiten stellen. We respecteren verschillen, maar laten dat niet ten koste gaan van de resultaten die wij voor de maatschappij kunnen boeken door gezamenlijk samen te werken op de gedeelde prioriteiten.

Principe 5: *We verbinden ons nadrukkelijk ook met spelers buiten de bibliotheeksector die, net als wij, gedreven zijn een bijdrage te leveren aan de drie maatschappelijke opgaven.*

Het netwerk kan en moet verbindingen aangaan met andere spelers die ook werken aan dezelfde maatschappelijke opgaven. Bibliotheken nemen niet de verantwoordelijkheid om deze problemen eigenhandig op te lossen, maar wel de verantwoordelijkheid om elk in hun eigen omgeving bij te dragen aan resultaten op dit terrein. Dat betekent ook dat wij onze eigen rol moeten aanpassen aan de rollen die anderen kunnen en willen spelen. Het kan betekenen dat we de ene keer vooral faciliteren en doorverwijzen en dat we een andere keer vooral mee-ontwikkelen en mee-uitvoeren.

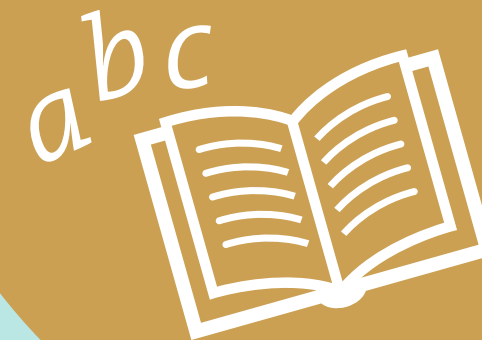
Dit werken in netwerken vraagt om een andere manier van denken en handelen. Om effectief te werken in een horizontale netwerksamenwerking waarbij we als organisaties in verbinding en gelijkwaardigheid werken, moeten we ook zelf nog veel leren. Elkaar daarin ondersteunen en aanspreken is daarom een essentieel onderdeel van het zetten van deze stap. Al doende bouwen we verder aan onderling vertrouwen.

GELETTERDE SAMENLEVING

1

Geletterde
samenleving

3.1 Context

Er lopen al veel trajecten rond leesbevordering en laag-geletterdheid, die als basis gelden voor het aanpakken van deze opgave. De bibliotheekorganisaties hebben afgesproken samen te werken met Stichting Lezen (voorzitter Leescoalitie, penvoerder Kunst van Lezen).

Deze maatschappelijke opgave is primair bedoeld om het (voor)leesplezier, de leescultuur en daarmee de leesvaardigheid van kinderen tot 18 jaar (met name van taalzwakke doelgroepen¹) de komende jaren te laten stijgen, zodat het leesniveau verbetert en de (digitale) geletterdheid toeneemt. Dit zorgt voor meer geletterde mensen, die door een betere leesvaardigheid een grotere kans hebben op een succesvolle (school)carrière. Daarmee wordt de positie van Nederland als toonaangevende kenniseconomie versterkt. De geletterde samenleving sluit tevens aan bij het door Leesoffensief, gericht op leesontwikkeling van kinderen en jongeren, begeleid door ouders en professionals.² De rol van de bibliotheek is een substantiële bijdrage te leveren aan dit Leesoffensief, mede vanuit de Leescoalitie.³ Op landelijk, provinciaal en vooral lokaal niveau zorgt de bibliotheek voor borging van leesbevordering in het eigen beleid en draagt de bibliotheek het Leesoffensief actief uit bij de samenwerkingspartners. Leesplezier is het vertrekpunt om de leescultuur en het 'diep lezen' thuis en op school te stimuleren en zo preventief bij te dragen aan een geletterde samenleving.⁴

In het in december 2021 gesloten coalitieakkoord⁵ van kabinet Rutte IV staan de volgende, in relatie tot deze opgave, relevante passages vermeld:

- Er komt een **masterplan** zodat ieder kind leert **lezen**⁶, schrijven en rekenen. We gebruiken hiervoor effectief bewezen lesmethodes, zoals ingezet bij het **Nationaal Programma Onderwijs (NPO)**. We willen zichtbare verbeteringen op het gebied van de onderwijskwaliteit in het algemeen en de basisvaardigheden in het bijzonder.
- We voorkomen leerachterstanden bij de start door het stimuleren van de deelname van kinderen aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE).
- Als onderdeel van een brede aanpak van bestrijding van armoede in kwetsbare wijken door gemeenten investeren we in een **rijke schooldag**, waarbij scholen zelf bepalen wat zij nodig achten om de **kansenongelijkheid te verkleinen**. Te denken valt aan begeleiding bij huiswerk, sport en cultuur in samenwerking met plaatselijke verenigingen en **bibliotheken**. We beginnen bij de scholen waar de nood het hoogst is.
- We versterken de ROC's als regionale opleidingscentra waar ook volwassenen een leven lang leren en ook nieuwkomers – op basis van de nieuwe inburgeringswet – vanaf dag één leren en integreren.
- Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om laaggeletterdheid aan te pakken.
- Iedereen krijgt de kans om mee te komen. Da doen we door digitale kennis- en vaardigheden aan te bieden in het onderwijs en via om- en bijscholing.

De tekst in het coalitieakkoord geeft aan dat in de nieuwe kabinetsperiode serieus werk gemaakt wordt van het Leesoffensief. In het in januari 2022 gepubliceerde introductiedossier⁶ voor nieuwe bewindslieden is het voorgenomen beleid concreter benoemd.

¹ Via onder andere de gezinsaanpak: aandacht voor de (voor)lees- en taalontwikkeling van kinderen en daarmee tevens voor ouders die te kampen hebben met lage basisvaardigheden.

² In de zomer van 2019 kwamen de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur met een gezamenlijk advies om een Leesoffensief te starten.

³ Naast de VOB en de KB bestaat de Leescoalitie uit Stichting Lezen (voorzitter), Stichting CPNB, het Letterenfonds, het Literatuurmuseum, Stichting lezen en Schrijven en de Taalunie.

⁴ Zie: *De doorgaande leeslijn* - Stichting Lezen.

⁵ Zie: Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' (kabinetsformatie2021.nl).

⁶ Via onder andere de gezinsaanpak: aandacht voor de (voor)lees- en taalontwikkeling van kinderen in taalarme gezinnen en daarmee tevens voor ouders die te kampen hebben met lage basisvaardigheden.

GELETTERDE SAMENLEVING

Programma's BoekStart en de Bibliotheek op school

Sinds tien jaar zijn de meeste bibliotheken vanuit lokale vestigingen aan het bouwen aan een consistente leesbevorderingsaanpak, met aandacht voor digitale geletterdheid, via BoekStart en de Bibliotheek op school. Bibliotheken die niet specifiek met deze programma's werken, hebben nagenoeg allemaal een leesbevorderingsaanpak voor de jeugd, vaak ook binnen scholen. De bibliotheek is daarom dé partner om deze maatschappelijke opgave met scholen, gemeenten en andere instellingen, zoals jeugdgezondheidszorg en kinderopvang, vorm te geven, waarbij het stelsel van de KB, POI's, lokale bibliotheekvestigingen en schoolbibliotheken wordt ingezet. In het kader van het NPO heeft Stichting Lezen in samenwerking met EducationLab eind 2021 zogenaamde Praktijkaarten⁷ gemaakt, die vrij te gebruiken zijn. Deze beschrijven kansrijke interventies voor de kinderopvang en het onderwijs.

3.2 Gezamenlijke ambitie

De focus ligt op het invoeren van een kwalitatief goede fysieke en digitale schoolbibliotheek, onder verantwoordelijkheid van de lokale bibliotheek (voorkeursmodel de Bibliotheek op school).¹ De voortekenen om de Bibliotheek op school landelijk breed in te voeren zijn gunstig, nu de minister op 22 december 2021 een Kamerbrief² publiceerde om de leenrechtvergoedingen voor uitleningen binnen de Bibliotheek op school vanuit de rijksbegroting te gaan financieren. Ook is er aandacht voor uitvoering van de gezinsaanpak en andere onderdelen van de doorgaande leeslijn:

- **BoekStart.** Noodzakelijk voor een goede leescultuur thuis (via het breed beschikbare BoekStart-koffertje), op het consultatiebureau en in de kinderopvang is dat er iedere dag aandacht en tijd voor (voor)lezen is. De aanwezigheid en het gebruik van een goede collectie (digitale) prentenboeken, beheerd door de lokale bibliotheek, zijn binnen de kinderopvang een voorwaarde om tot een goede (voor)leescultuur te komen.
- **De Bibliotheek op school mbo, pabo en lerarenopleiding.**³ We gaan de samenwerking met onderwijsinstellingen versterken door de Bibliotheek op school te introduceren in het beroepsonderwijs. Het gaat om het creëren van aandacht en tijd voor lezen, leesplezier en het vergroten van de kennis van boeken in opleidingen, zoals voor de opleiding Pedagogisch Werk en Onderwijsassistent (PWO).

- 1 Professionals om het kind heen** – met name leerkrachten en leesconsulenten – hebben de kennis en middelen om kinderen te adviseren, activiteiten (fysiek en digitaal) te ontwikkelen en hun leesmotivatie te stimuleren. Er is speciaal aandacht voor taalarme gezinnen (gezinsaanpak).
- 2 Elk kind van 0 tot 18 jaar heeft gratis laagdrempelig toegang** tot een fysieke (op school of in de dichtstbijzijnde bibliotheekvestiging) en digitale collectie, en kan daar zowel op school als thuis gebruik van maken om zo vrij lezen te stimuleren. De collectie bevat zowel fictie als non-fictie voor taalontwikkeling en ondersteuning in vakvakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer.
- 3 In de bibliotheekvestigingen (maar ook via onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg) is aandacht voor ontwikkeling van basisvaardigheden** van laagtaalvaardige volwassenen met (jonge) kinderen in het kader van de gezinsaanpak (via onder andere het Taalhuis). Naast lezen en voorlezen zijn ook digitale vaardigheden van belang (zie ook maatschappelijke opgave 2).
- 4 Er is expertise op hbo-niveau** bij zowel bibliotheekpersoneel⁴ als leerkrachten in het primair en voortgezet onderwijs over het belang van leesbevordering en leesmotivatie als basis voor goed leesonderwijs en digitale geletterdheid. Dit geldt ook breder voor personeel in de jeugdgezondheidszorg en de kinderopvang.

Voorwaarden om dit te kunnen bewerkstelligen, zitten in participatie van andere partijen, zoals het onderwijs en in financiering.

¹ De schoolbibliotheek staat voor een brede aanpak die uit vier pijlers bestaat: Leesomgeving (incl. collectie), Expertise, Evidentie en Samenwerking - LEES.

² Zie: Kamerbrief over Leenrechtvergoeding de Bibliotheek op school | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

³ In 2020-2021 is een start gemaakt met de Bibliotheek op school-praktijkonderwijs, een lerarenopleiding rondom de Bibliotheek op school en Boekstart en de Bibliotheek op school in het Caraïbisch gebied.

⁷ Zie: Praktijkaarten BoekStart en de Bibliotheek op school - Stichting Lezen.

⁴ Zie: Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

3.3 Bijdrage van partners

- De KB, VOB, Stichting Lezen, SPN en lokale bibliotheken zetten zich actief in om de opgaven samen aan te pakken – op landelijk (ook via de Leescoalitie), regionaal en lokaal niveau. Landelijke stakeholders in het onderwijs zijn de PO-Raad, de VO-Raad, de MBO-Raad, de Onderwijsraad, SLO, Taalunie en LAKS.
- POI's dragen, samen met de KB en Stichting Lezen, zorg voor een regionale aanpak om verbinding tussen bibliotheekactiviteiten te organiseren en experimenten te begeleiden. Dit geldt met name voor het voortgezet onderwijs, het mbo de pabo en andere lerarenopleidingen.
- Lokale bibliotheken verzorgen voorlichtings- en informatiebijeenkomsten voor lokale stakeholders, in samenwerking met bovenstaande landelijke en provinciale partners. Ook zorgen lokale bibliotheken voor de educatieve dienstverlening aan jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en onderwijs. Ze ondersteunen scholen en andere instellingen en verzorgen, in afstemming met landelijke en regionale partijen, bijscholing aan professionals, zoals leerkrachten. Gezamenlijk zorgen lokale bibliotheken met landelijke, provinciale en vooral lokale stakeholders voor financiële borging van educatieve dienstverlening op de lange termijn.

Financiële bijdrage

Jaarlijks is een gezamenlijk gefinancierd structureel bedrag nodig van 90 miljoen euro om op alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs een goede fysieke en digitale schoolbibliotheek te realiseren.¹ De wens is dat deze financiering komt vanuit het Rijk (vanuit onderwijs en cultuur), provincies en gemeenten (vanuit onderwijs, sociaal domein en cultuur). Zonder deze financiering kan lokaal slechts beperkte voortgang plaatsvinden en kunnen vaak niet alle basisscholen in een gemeente participeren. Binnen het voortgezet onderwijs (met name het vmbo) en het beroepsonderwijs zal zonder toereikende financiering maar beperkt samenhangende educatieve dienstverlening op de diverse bouwstenen plaatsvinden.

“Elk kind van 0 tot 18 jaar heeft gratis en laagdrempelig toegang tot een fysieke (school)bibliotheek en de digitale collectie.”

¹ Dit bedrag is meermalen genoemd door de vorige minister van OCW in antwoord op Kamervragen. De berekening van dit bedrag is gebaseerd op het rekenmodel van de Bibliotheek op school.

3.4 Wat willen we bereiken in 2022?

Het jaarprogramma en de daarbij behorende activiteiten uit de Netwerkagenda 2021 blijven actueel. Toch zijn er in 2022 nieuwe accenten te benoemen. Deze hangen nauw samen met andere maatschappelijke opgaven en stelseluitdagingen, zoals de robuuste lokale bibliotheek en innovatie via de Fieldlabprojecten.

- Er is meer en gerichtere aandacht voor de dienstverlening aan taalarme gezinnen, waarbij aandacht is voor praten en voorlezen via bijvoorbeeld de Voorlees-Express en de BoekStartcoach op het consultatiebureau. Ook leggen bibliotheekvestigingen de focus op laagtaalvaardige ouders via bijvoorbeeld het Taalhuis en het project Kwaliteitsimpuls laagtaalvaardige ouders. De gemeente wordt via het gezamenlijke project Gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid (GGG) van Stichting Lezen, KB, SPN en Stichting Lezen en Schrijven voorbereid op de lokale coördinatie en regie van de gezinsaanpak, waarin preventie en curatie laaggeletterdheid bij elkaar komen.
- Ruim 80% van de lokale bibliotheken biedt met BoekStart in de kinderopvang of een vergelijkbaar programma educatieve dienstverlening, inclusief aandacht voor mediaopvoeding, aan kinderopvanglocaties aan in het kader van voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Binnen deze dienstverlening is aandacht voor het professioneel gebruik door pedagogisch medewerkers van fysieke prentenboeken en digitale prentenboeken en voorleesfilmpjes via de online Bibliotheek en Jeugdbibliotheek.nl.
- Alle lokale bibliotheken bieden educatieve dienstverlening aan voor het primair onderwijs. 90% doet dat via de aanpak de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma. De dienstverlening, inclusief aandacht voor onderdelen van digitale geletterdheid, aan scholen met de Bibliotheek *op school* wordt steeds meer uitgevoerd door personeel van een hoog professioneel niveau. Dit wordt gestaafd door resul-

taten uit monitoronderzoek en certificeringstrajecten van de Certificeringsorganisatie bibliotheekwerk, cultuur en taal (CBCT).¹

- Het voorkeurmodel de Bibliotheek *op school* po wordt landelijk verder ontwikkeld zodat een kwalitatief goede fysieke en digitale schoolbibliotheek ontstaat. Daarbij is de lokale bibliotheek verantwoordelijk voor de uitvoering op zoveel mogelijk basisscholen in het werkgebied, daartoe in staat gesteld door adequate financiering door overheden, al dan niet via het onderwijs.
- De helft van de lokale bibliotheken biedt via een betaalde overeenkomst educatieve dienstverlening, inclusief aandacht voor onderdelen van digitale geletterdheid, richting het voortgezet onderwijs. De focus ligt met name op het vmbo en het praktijkonderwijs vanwege de opdracht binnen Tel mee met Taal en het Leesoffensief (via de projectsubsidie in 2021). Specifiek is er aandacht voor het inzetten van een goed toegankelijke digitale collectie uit de KB, via Jeugdbibliotheek.nl en de online Bibliotheek, in samenwerking met NBD Biblion, Stichting Lezen en SPN.
- Met betrekking tot dienstverlening aan het voortgezet en beroepsonderwijs wordt meer regionaal samengewerkt, met name door POI's en bibliotheken die werken in gemeenten die buiten de G37 vallen.
- Er is continu aandacht voor de expertise van personeel in de kinderopvang, het onderwijs en bibliotheken² via (voor)leescoördinatoren en -consulenten. Dit gebeurt via speciaal ontwikkelde trainingen en kennisbijeenkomsten, waarbij de participatiegraad stijgt.

¹ Zie: Rapportage KiB - Certificeringsorganisatie bibliotheekwerk, cultuur en taal (CBCT).

² Zie: Programma - Bibliotheek Campus.

- Voor aankomend personeel in de kinderopvang en het onderwijs worden in 2022 leesbevorderings-trainingen en kennisbijeenkomsten uitgewerkt voor het mbo (pedagogisch werk en onderwijsassistent), de pabo en leraren-opleidingen.

Waarop focussen we in 2022?

1 Strategische overeenkomsten sluiten

Het sluiten van strategische overeenkomsten tussen overheden, onderwijs, leesbevorderingsorganisaties en bibliotheken om middelen vrij te maken om aan de slag te gaan met een integrale aanpak, zodat lezen en digitale geletterdheid binnen kinderopvang en onderwijs daadwerkelijk breed worden bevorderd.

2 Verwerven van kennis door professionals

Stichting Lezen, SLO, de Taalunie en de bibliotheeksector zetten in op kwalitatief goede ondersteunende websites, zoals lezeninhetvmbo.nl en lezeninhetpo.nl voor leerkrachten, en een hogere deelname aan opleidingen voor (voor)leesconsulenten, medewerkers in de jeugdgezondheidszorg, pedagogisch medewerkers en leerkrachten.

4 Regionale samenwerking richting voortgezet en beroepsonderwijs

Stichting Lezen, de KB en SPN zorgen ervoor dat lokale bibliotheken in kleinere gemeenten een beroep kunnen doen op regionaal ondersteunde mensen bij het opzetten van dienstverlening aan het voortgezet en beroepsonderwijs.

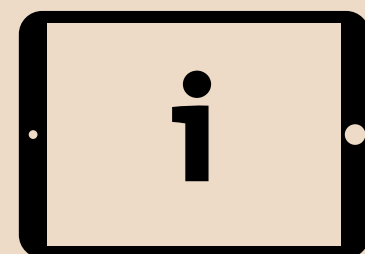
3 Inzet op gecombineerde fysieke en digitale elementen binnen de Bibliotheek *op school*

HStichting Lezen, de KB, POI's en NBD Biblion gaan lokale bibliotheekvestigingen en schoolbibliotheken toerusten om de fysieke en digitale collectie en leesbevorderingsactiviteiten intensief onder de aandacht te brengen bij kinderen en leerlingen, maar ook bij docenten. Daarvoor wordt gezamenlijk gewerkt aan de hybride de Bibliotheek *op school*. Deze bevat, naast fysieke activiteiten, digitaal lezen (e-books, luisterboeken, leesapps) en digitale leesbevordering (via keuze-apps, social media of websites). Digitale geletterdheid, onder andere informatievaardigheden, is de derde factor die onderscheiden kan worden. Hoewel ook naar primair onderwijs gekeken wordt, ligt de focus in 2022 op het voortgezet onderwijs.

PARTICIPATIE IN DE INFORMATIE-SAMENLEVING

2

Participatie
in informatie-
samenleving

4.1 Context

Digitalisering en technologie hebben impact op vrijwel alle domeinen van het leven – ook op het functioneren van de democratische rechtstaat, die door nepnieuws en desinformatie onder druk kan komen te staan. Om te participeren in de samenleving, zijn toegang tot digitale technologie en de vaardigheden om daarmee om te gaan noodzakelijk. De communicatie met de overheid en andere instanties en allerlei vormen van dienstverlening spelen zich steeds meer online af. Het wordt in het uitdagende informatielandschap steeds lastiger om relevante en betrouwbare informatie te vinden en te duiden. Dat is voor de jeugd niet anders, ook al wordt zij beschouwd als *digital natives*. Alle Nederlanders, jong en oud, hebben met deze ontwikkelingen te maken, maar de uitdagingen zijn niet voor iedereen gelijk.

Vier miljoen Nederlanders hebben geen toegang tot digitale technologie of beschikken niet over de (digitale) basisvaardigheden om op een basisniveau te kunnen participeren in de informatiesamenleving.¹ Een deel heeft onvoldoende digitale vaardigheden om online te kunnen meedoen; een groep van zo'n 2,5 miljoen is laaggeletterd en heeft daardoor sowieso moeite om informatie en communicatie te begrijpen. Deze groep kan deels worden geholpen met cursussen die helpen om zelfredzamer te worden op digitaal gebied, maar het grootste deel zal moeten worden voorzien in een ondersteuningsstructuur waar mensen die blijven vastlopen structureel terecht kunnen.

Ook voor Nederlanders die al beschikken over digitale toegang en instrumentele vaardigheden, zijn de uitdagingen groot. Het internet heeft zich ontwikkeld van een publiek informatienetwerk tot een domein dat beheerst wordt door een aantal grote technologiebedrijven. De belangrijkste informatieplatforms onttrekken zich daarmee aan democratische controle. Burgers kunnen daardoor verdwalen in desinformatie en nepnieuws, met wantrouwen tegen wetenschap, democratie en technologie als gevolg. Bovendien is juist betrouwbare informatie lang niet altijd voor iedereen vrij toegankelijk, bijvoorbeeld omdat deze nog niet is gedigitaliseerd, zich achter betaalmuren bevindt, slecht ontsloten is of zonder context wordt aangeboden. Door de snelle technologische ontwikkelingen kan iemand die even geleden nog vaardig en kritisch was toch weer achterop raken.

De opgave om alle Nederlanders gelijke kansen te bieden om op een volwaardige manier deel in te nemen aan de informatiesamenleving is groot en complex. Zo'n taaie maatschappelijke opgave vergt samenwerking van tal van partijen, waarvan de bibliotheek er maar één is. Maar wel een die, naar vermogen en mits goed toegerust, een aanmerkelijke bijdrage wil en kan leveren.

“Iedereen kan in de bibliotheek terecht voor hulp, ondersteuning en betrouwbare informatie.”

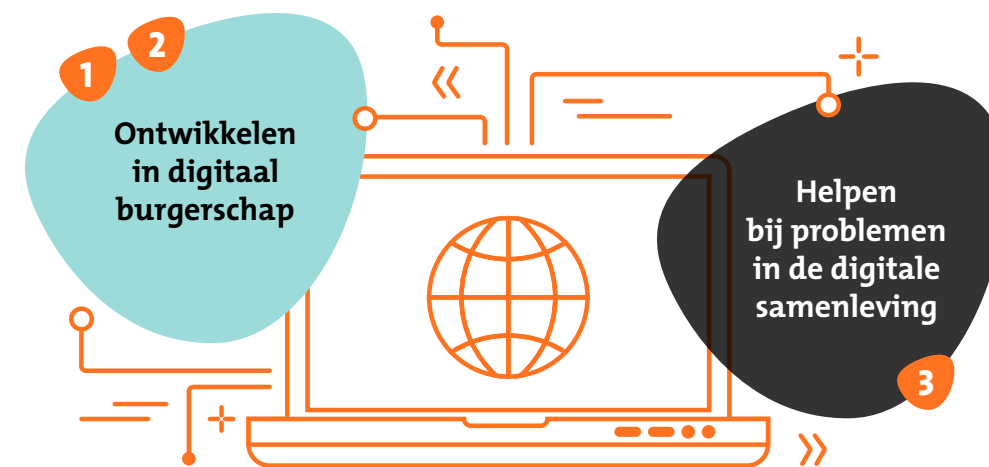
¹ Oomes, M. & Hermans, M. (2019). *Kennisagenda Openbare Bibliotheken. Samen bouwen aan kennis*. Den Haag: KB.Hermans, M. & Oomes, M. (2019). *Dossier Trends*. Den Haag: KB.

PARTICIPATIE IN DE INFORMATIESAMENLEVING

4.2 Gezamenlijke ambitie

- 1** Alle 17 miljoen Nederlanders mogelijkheden bieden zich te ontwikkelen op het gebied van digitaal burgerschap.
Enerzijds om zich kritisch, gelijkwaardig en creatief te kunnen manifesteren in de digitaliserende wereld en anderzijds om mogelijkheden en beperkingen van digitale informatie beter te herkennen. De bibliotheek heeft hiervoor een natuurlijke positie in het informatielandschap omdat zij als vanouds een gidsrol speelt in het beschikbaar stellen van informatie en het selecteren, filteren en beoordelen op betrouwbaarheid daarvan. Ondersteund door onder andere de nieuwe Pica-programmalijn Digitaal Burgerschap willen we hier invulling aan geven.¹
- 2** De jeugd helpen met het leren van 21^e-eeuwse vaardigheden.
Om gelijke kansen voor alle kinderen te vergroten, streven we naar een samenhangend pakket van activiteiten in 2023. Dit doen we samen met het Netwerk Mediawijsheid en het onderwijs door aan te sluiten bij het nieuwe [Curriculum.nu](https://www.curriculum.nu).²

- 3** De groep van 4 miljoen kwetsbare burgers te helpen die moeite hebben om hun weg in de digitale samenleving te vinden.
Dat willen we doen door te voorzien in mogelijkheden om de digitale vaardigheden te verbeteren en te voorzien in een ondersteuningsstructuur waar mensen die blijven vastlopen structureel terecht kunnen. In 2023 willen we, samen met de moeilijkst bereikbare doelgroepen, nieuwe wegen vinden om hen hierin mee te nemen. We willen dat het bereik significant is toegenomen en dat we beter weten wat werkt voor deze groep. .

4.3 Bijdrage van partners

Er zijn al initiatieven op tal van terreinen, zoals het programma Digitale inclusie, dat zich richt op de ondersteuning van de minder digitaal vaardige burger, en het Netwerk Mediawijsheid, dat tal van instrumenten biedt voor de mediaopvoeding van de jeugd. Een brede samenhangende aanpak op het gehele terrein ontbreekt echter. Deze aanpak willen wij als netwerk in de komende drie jaar ontwikkelen, door reeds bestaande programma's door te ontwikkelen en door nieuwe landelijke programma's op te zetten. Het gaat om programma's als Digitale inclusie, Digitale geletterdheid jeugd en Digitaal burgerschap.

De KB draagt hieraan bij via het (door)ontwikkelen van deze programma's, waardoor ze door lokale bibliotheken kunnen worden ingezet. De KB maakt bijvoorbeeld landelijke afspraken, zoals met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in het geval van de uitrol van de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's). Ook koopt zij op advies van bibliotheken landelijke content en cursussen in, zoals Digisterker, en stelt zij instrumenten beschikbaar voor doelgroepanalyse en voor impact- en effectmeting.

De POI's vervullen een belangrijke rol bij de ontwikkeling en uitrol van deze landelijke programma's. Dat doen zij bijvoorbeeld door samen met lokale bibliotheken experimenten en pilots uit te voeren, maar ook door lokale bibliotheken te ondersteunen bij het lokaal implementeren van de landelijke programma's.

Bibliotheken kennen als geen ander de lokale doelgroepen en behoeften. Vanuit die invalshoek leveren zij een bijdrage aan experimenten en de ontwikkeling van landelijke programma's. In nauwe samenwerking met lokale partners, opdrachtgevers en financiers leveren zij diensten, bijvoorbeeld in de vorm van cursusaanbod of een IDO, aan de lokale samenleving.

¹ Zie: <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/digitaal-burgerschap>.
² Zie: <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/digitale-geletterdheid-jeugd>;
<https://www.curriculum.nu/voorstellen/digitale-geletterdheid/>;
<https://www.mediawijzer.net>.

PARTICIPATIE IN DE INFORMATIESAMENLEVING

Deze grote en complexe opgave kan alleen worden aangepakt door samen te werken. De komende drie jaar willen we een sterk en betrokken netwerk van organisaties rond deze opgave organiseren, van bibliotheken, POI's, overheden en partners op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Voor alle betrokken publieke organisaties stelt het adopteren van deze grote opgave eisen aan de inzet van mensen en middelen. Daarnaast moeten de financiële middelen daar ook toereikend voor zijn. Uit bestaande middelen kan het in gang zetten van de beweging en het ontwikkelen van nieuwe voorzieningen worden bekostigd. Voor structurele borging is aanvullende financiering noodzakelijk. In een effectief netwerk nemen verschillende partners elk verantwoordelijkheid voor het duurzaam in stand houden en delen van een kansrijke voorziening die voor het hele netwerk is ontwikkeld. Zo worden de "lasten" van vernieuwing als netwerk gedragen.

Daarnaast zullen bibliotheken voor nieuwe, structurele taken ook op zoek moeten gaan naar aanvullende structurele financiering, zoals dat nu bijvoorbeeld ook wordt georganiseerd rondom de verdere uitrol van de IDO's. Die financiering is noodzakelijk om de gewenste kwaliteit te kunnen bieden, om een robuuste dienstverlening neer te zetten en om uiteindelijk het verschil te kunnen maken voor burgers die deze diensten zo hard nodig hebben.

4.4 Wat willen we bereiken in 2022?

A. Digitale inclusie

1 Landelijk dekkend netwerk Informatiepunten Digitale Overheid

In 2021 hebben we een landelijk dekkend netwerk van Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) gerealiseerd. Aan het eind van het jaar waren er 433 van zulke informatiepunten geopend. In december 2021 hebben ook de laatste bibliotheken die nog niet meededen aangegeven in 2022 te willen starten, waarmee we 100% dekking hebben gerealiseerd. Met het extra geld dat beschikbaar is gesteld, kunnen we flinke stappen zetten in de verdere bestendiging en doorontwikkeling van de IDO's. De ambitie voor 2022 is om 500 IDO's te realiseren. Op termijn is het wenselijk als mensen in elke bibliotheekvestiging terechtkunnen met een hulpvraag. 80% van de vragen gaat over het inloggen met DigiD en coronagerelateerde vragen, bijvoorbeeld over de CoronaCheck-app. We overleggen met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hoe we dergelijke zaken het beste kunnen faciliteren.

2 Verkenning, verdere profilering en implementatie van het thema zorg, gezondheid en E-health

Momenteel werkt één op de zeven mensen in de zorg. Met de toenemende behoefte aan zorg, onder andere door de vergrijzing, is berekend dat dit in 2040 één op de vier zal zijn. De vraag hoe we de zorg ook in de toekomst betaalbaar en toegankelijk houden, heeft topprioriteit bij het ministerie van VWS. Zo zet het ministerie grootschalig in op innovatieve en digitale toepassingen om de druk op de zorg te verminderen. Dit heeft een vlucht genomen tijdens de coronacrisis, toen artsen overschakelden op beeldbellen in plaats van fysieke consulten. Dat is mooi voor burgers die hiermee kunnen omgaan, maar niet voor de groep die al moeite heeft met de digitalisering van de maatschappij. Er ligt een rol voor bibliotheken om deze

mensen, in het verlengde van de ondersteuning op het gebied van digitalisering in de breedte, te helpen. Dit kan langs de twee pijlers die het uitgangspunt vormen van het programma de Bibliotheek en basisvaardigheden. Dat doen we door mensen zelfredzaam te maken via het non-formele cursusaanbod van de bibliotheek en door mensen te ondersteunen met informatie en het beantwoorden van concrete vragen over dit thema. Denk bijvoorbeeld aan de zorggerelateerde vragen die nu al in het IDO gesteld worden, maar bijvoorbeeld ook voorlichting, informatiebijeenkomsten over welzijn en zorg of programma's op het gebied van positieve gezondheid. In 2022 willen we de bibliotheek zowel lokaal als landelijk op dit thema te profileren. We hebben bijvoorbeeld het programma Digivitaler ingekocht, dat we in 2022 actief gaan uitrollen. In samenwerking met SPN en de POI's organiseren we regionale sessies met diverse zorgpartijen en geïnteresseerde bibliotheken, zodat zij een essentieel onderdeel kunnen vormen van het zorgnetwerk. Uitgangspunt zal zijn om de dienstverlening zoveel mogelijk in te bedden binnen het IDO. Landelijk voeren de KB, de VOB en Stichting Digisterker een lobby om bibliotheken ook landelijk beter op het netvlies te krijgen van belangrijke stakeholders. Zo worden er gesprekken gevoerd met de Sociaal-Economische Raad (SER), patiëntenverenigingen, zorgverzekeraars en het ministerie van VWS.

3 Sociaaljuridische dienstverlening

In 2021 is in samenwerking met Sociaal Werk Nederland gestart met de uitvoer van drie pilots om sociaaljuridische dienstverlening op lokaal niveau toegankelijker te maken voor de inwoners door gebruik te maken van de bibliotheek. In 2021 is ook bekend geworden dat er 25 miljoen euro beschikbaar wordt gemaakt om sociaaljuridische dienstverlening in alle gemeenten toegankelijk te maken. Hiermee kunnen de pilots verder worden uitgerold. Sociaal Werk Nederland, het ministerie

van Justitie en Veiligheid en de KB voeren gesprekken over de vraag hoe de bibliotheek hierin een rol kan blijven spelen. Hierbij kijken we ook naar samenwerking met het Juridisch Loket.

4 Conversie IDO's naar cursussen

Hoewel 2021 een goed jaar was voor de IDO's, was het geen goed jaar voor de digivaardigheids-cursussen, die ook onderdeel uitmaken van het programma Digitale inclusie. De coronacrisis is hierin de bepalende factor geweest. De doelgroep niet-digivaardigen heeft het meeste baat bij fysieke cursussen, en juist die konden niet plaatsvinden. Dit heeft een grote impact gehad op het aantal deelnemers. Uit een analyse van de bezoekers van de IDO's het afgelopen jaar blijkt dat een relatief groot deel een NT1-achtergrond heeft. De NT1-groep met onvoldoende basisvaardigheden is er een die de bibliotheek normaal gesproken maar moeilijk kan bereiken. Dat ze wel binnenkomt om vragen te stellen, is kansrijk. In 2022 verkennen we of we de mensen die vragen stellen bij de IDO's beter kunnen door te verwijzen naar het cursusaanbod van de bibliotheek. Het is een van de stappen die we zetten om de doelgroep die we tijdens de coronacrisis minder goed konden bereiken weer in contact kunnen brengen met ons cursusaanbod.

5 Bestendiging en uitbreiding van de sociaal-educatieve kaart via hetinformatiepunt.nl

Om IDO-medewerkers op lokaal niveau te faciliteren, is de website www.hetinformatiepunt.nl ontwikkeld, gevoed door de data in GIDS. Met deze website kunnen medewerkers bezoekers van het IDO doorverwijzen naar lokale, maatschappelijke partners. Als zij een leervraag hebben, kunnen zij hen doorverwijzen naar het juiste educatieve aanbod, binnen of buiten de bibliotheek. Daarnaast worden de data gebruikt door diverse partijen om mensen door te verwijzen naar de IDO's en/of het cursusaanbod van de bibliotheek.

Vervolg 4.4

Denk hierbij aan de helpdesk van DigiD, de Belastingtelefoon, de DigiHulplijn en overige klantcontactcentra van de uitvoeringsorganisaties. Het is hiervoor belangrijk dat de data in GIDS accuraat is. In 2022 wordt vanuit de KB en SPN extra ingezet op de ondersteuning van bibliotheken bij het invoeren van de producten, diensten, IDO's en activiteiten van bibliotheken.

Tegelijkertijd start de KB een aanbesteding om database GIDS te vernieuwen. Wij horen veel signalen uit het veld dat het lastig is om te werken met de database en dat dat de invoer bemoeilijkt. Wensen en behoeften van de bibliotheken zijn in het eerste kwartaal opgehaald. Deze dienen als input voor de aanbesteding.

Tot slot starten we een traject waarbij www.hetinformatiepunt.nl verrijkt wordt met inhoudelijke content op het gebied van relevante wet- en regelgeving binnen het sociaal domein, om hiermee IDO-medewerkers te faciliteren in het beantwoorden van inhoudelijke vragen. Dit zou betekenen dat IDO-medewerkers niet meer alle afzonderlijke websites van de uitvoeringsorganisaties hoeven af te struinen. Op deze manier draagt het ook bij aan expertisebevordering.

- 6 Structurele inzet op expertisebevordering**
Uit de ervaring die het afgelopen jaar met de IDO's is opgedaan, blijkt dat de medewerkers veel behoefte hebben aan extra inhoudelijke ondersteuning. Ook het omgaan met klanten die zich in een kwetsbare positie bevinden, blijft lastig. Om die reden zetten we in 2022 in samenwerking met SPN in op extra trainingsmogelijkheden. Denk aan het behandelen van vragen aan de hand van levensgebeurtenissen, maar ook aan trainingen om te leren omgaan met lastige situaties en privacykwesties.

B. Digitaal burgerschap

- 1 Programmalijn Digitaal burgerschap**
De KB, SPN en bibliotheken zijn in 2021 gestart met de landelijke programmalijn Digitaal burgerschap, gesubsidieerd door Stichting Pica. Deze programmalijn heeft als doel burgers een gelijke kans te bieden om zich vaardig en weerbaar te manifesteren in de digitaliserende wereld. Ze worden aangemoedigd om actief deel te nemen aan het maatschappelijk debat, ook als dat online wordt gevoerd. Bibliotheken worden zo toegerust dat zij burgers hierin optimaal kunnen ondersteunen. We doen dit door kansrijke interventies aan te bieden en door te ontwikkelen. Ook experimenteren we samen met burgers met kansrijke initiatieven. Hiervoor komen onder andere een lokaal plan en een subsidieprogramma beschikbaar. We vergroten de expertise van medewerkers en zetten in op een hernieuwde positie voor bibliotheken als gids in de informatiesamenleving.

- 2 Digitale geletterdheid jeugd**
We creëren samenhang met een doorlopende leerlijn Digitale geletterdheid jeugd, aansluitend bij het curriculum in het onderwijs. Het gaat om vaardigheden als kritisch denken, creatief denken, problemen oplossen, ICT-basisvaardigheden, informatievaardigheden, *computational thinking* en mediawijsheid. We willen zoveel mogelijk jongeren bereiken in een goede verbinding met het onderwijs, specifiek die jongeren die starten vanuit een achterstandspositie.

- 3 Verkenning samenwerking de Bibliotheek op school**
We verkennen de samenwerking met de Bibliotheek *op school* op het gebied van digitale geletterdheid.

- > Producten van de programmalijn Digitaal burgerschap verkennen met veld (februari-maart 2022)
- > Nationaal Bibliotheekcongres met thema digitaal burgerschap (22-24 maart 2022)
- > Opleveren Pica-subsidieprogramma met routekaart voor de jaren 2022-2025 (maart-april 2022)
- > Na goedkeuring: lancering subsidieprogramma (medio 2022)
- > Routekaart voor ambities in opgave 2 (Q4 2022)

Pijlers:

LEVEN LANG ONTWIKKELEN

3

Leven lang
ontwikkelen

5.1 Context

Technologische, economische, demografische en sociale ontwikkelingen zorgen voor grote veranderingen in de samenleving. De coronacrisis vraagt burgers digitaal mee te doen. Sommige mensen kunnen deze veranderingen minder goed bijbenen. Dit kan tot gevolg hebben dat ze minder goed inzetbaar zijn op de veranderende arbeidsmarkt. Of ze merken dat het digitaal communiceren met instanties ingewikkelder wordt. Leren en ontwikkelen is voor deze groepen van groot belang om te kunnen blijven meekomen in de huidige samenleving. Het gaat daarbij zowel om het opdoen van basisvaardigheden, zoals lezen, rekenen en digitale vaardigheden, als om het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid.

Daarnaast zijn er groepen die weliswaar goed kunnen meekomen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt, maar die ten behoeve van hun brede persoonlijke ontwikkeling willen blijven leren. Door al deze mensen in staat te stellen te leren en te ontwikkelen, draagt de bibliotheek bij aan welzijn, brede welvaart en inclusie in onze veranderende samenleving.

“Onze ambitie is om een centrale plek te zijn waar iedereen terecht kan om zich te ontplooien en te ontwikkelen.”

5.2 Gezamenlijke ambitie

Onze ambitie is om een centrale plek te zijn waar iedereen terecht kan om zich te ontplooien en te ontwikkelen:

- 1 Voor 4 miljoen kwetsbare burgers zijn we een plek waar zij terecht kunnen voor het opdoen van basisvaardigheden;
- 2 Voor de bijna 10 miljoen werkende volwassenen zijn we een plek voor het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid op de arbeidsmarkt;
- 3 Voor alle 13,4 miljoen volwassenen zijn we een plek waar zij hun behoefte aan persoonlijke ontwikkeling kunnen invullen.

De bibliotheek is een plek die toegang biedt tot non-formele en informele scholingsmogelijkheden¹, die een opstap voor en wegwijzer is naar formele scholingsmogelijkheden én die een stimulerende leeromgeving is voor alle burgers die willen samenkomen, kennis willen delen, geïnspireerd willen worden, vaardigheden willen verwerven of hun talenten willen ontplooien.

De bibliotheek is een openbare, neutrale en laagdrempelige plek in de directe omgeving van burgers. Het is bovendien een van de weinige plekken waar mensen uit verschillende lagen van de samenleving zich thuis voelen en waar je kunt leren omdat je dat zelf wilt, niet omdat het moet. De bibliotheek bevordert hiermee ook het leerplezier en de leermotivatie.

Dit betekent overigens niet dat alles in de bibliotheek plaatsvindt of dat de bibliotheek de enige plek is waar

¹ Non-formeel aanbod bestaat bijvoorbeeld uit cursussen die niet leiden tot een erkend diploma of certificaat. Onder informeel leren verstaan we bijvoorbeeld lezingen, bijeenkomsten of diverse programmering waarbij het eerste doel in principe is 'vrijtijdsbesteding' maar waarbij je (onbedoeld) ook bijleert. Bibliotheken houden zich niet bezig met formele educatie. Dat ligt bij scholen en andere onderwijsinstellingen en is ook onderhevig aan controle van de onderwijsinspectie. Het gaat hier om volwasseneducatie.

diensten worden aangeboden. De bibliotheek werkt samen met lokale partners aan een laagdrempelige infrastructuur voor informeel en non-formeel leren. In die infrastructuur kan de bibliotheek als plek een belangrijke rol spelen, maar dat geldt net zo goed voor andere plekken en relevant aanbod van lokale partners. Bibliotheken vervullen hun functie door deelname aan bestaande lokale of regionale netwerken gericht op de bestrijding van laaggeletterdheid, het bevorderen van basisvaardigheden, de stimulering van (arbeids)participatie en persoonlijke ontwikkeling. Zij stemmen hun rol daarin af met andere partners. En als bepaalde groepen niet gemakkelijk naar de bibliotheek of een andere plek kunnen komen, komt de bibliotheek naar de mensen toe – bijvoorbeeld in buurthuizen, sportclubs, bedrijven of zorgcentra.

Vanuit deze positie willen we samen met landelijke en lokale partners een breed, divers en vraaggericht aanbod bieden, waarmee we meer burgers willen bereiken dan nu, meer burgers onze diensten willen laten gebruiken en daarmee ook meer maatschappelijke impact willen genereren. De huidige positie die bibliotheken bekleden in het lokale netwerk op het gebied van leren, bijvoorbeeld via (digi)Taalhuizen, wordt verder uitgebouwd, bestendig en verbreed naar het gehele spectrum van leven lang ontwikkelen. Op die manieren worden tevens mensen met behoeften op het gebied van arbeidsmarktparticipatie en persoonlijke ontwikkeling bediend. De bibliotheek zorgt voor een diverse programmering waar voor iedereen geschikt, aansprekend en vraaggericht aanbod te vinden is. Denk hierbij aan fysieke en blended cursussen in de bibliotheek, maar ook aan vraaggerichte e-content, lezingen, debatten en kunst en cultuur.

5.3 Bijdrage van partners

De KB en POI's ontwikkelen in samenwerking met lokale bibliotheken de bouwstenen op het gebied van beleid, marketing en monitoring die lokale bibliotheken kunnen gebruiken om hun lokale dienstverlening in te richten en hun lokale netwerk op te bouwen. Hierbij is het van belang oog te hebben voor de lokale situatie. De POI's ondersteunen de lokale bibliotheek. Ze zorgen ervoor dat de provincie is aangehaakt. De KB kan een bijdrage leveren door landelijke allianties te bouwen of door cursussen en content gezamenlijk in te kopen.

De budgetten voor de inkoop van educatieve materialen groeien jaarlijks, waardoor een beter gediversifieerd en vraaggericht aanbod kan worden samengesteld. Dit zorgt voor meer maatwerk en een groter bereik bij meerdere doelgroepen. Zo is er vanaf 2021 aanbod beschikbaar op het gebied van E-health en positieve gezondheid. Toch zal het vervullen van een rol als leer- en ontwikkelplek aanvullende investeringen vergen. Dit wordt nader in beeld gebracht in de verkenning van een nieuw businessmodel. Daarbij verkennen we ook de mogelijkheid om via de ministeries van OCW en SZW scholingsbudgetten beschikbaar te krijgen voor bibliotheken, die kunnen worden ingezet om het aanbod voor kwetsbare burgers en werkende volwassenen te faciliteren. Ook beogen we dat bibliotheken lokaal, meer dan nu het geval is, gebruikmaken van WEB-middelen (Wet educatie en beroepsonderwijs) om hun programmering in te vullen. Landelijke en lokale lobby vullen elkaar hierin aan.

5.4 Wat willen we bereiken in 2022?

A. Basisvaardigheden

› Onverminderde inzet op hoger bereik

2021 is helaas een slecht jaar geweest voor de deelname aan cursussen basisvaardigheden en duurzame arbeidsmarktparticipatie. Dit is bijna geheel te wijten aan de coronacrisis. Voor lageropgeleiden is het erg belangrijk dat zij fysiek in de bibliotheek een cursus kunnen volgen. Zij zijn vaker niet-digivaardig, dus het is moeilijk om deze groep digitaal te bereiken. Daarom zetten we in 2022 onverminderd in op hoger bereik en het terugwinnen van de doelgroep die we tijdens de coronacrisis verloren zijn. Dit is al in 2021 in gang gezet, onder andere door meer gevarieerd aanbod aan te bieden, waardoor je een bredere doelgroep kunt bedienen. Dit heeft zich nog niet uitbetaald, omdat fysieke cursussen niet konden plaatsvinden.

Bibliotheken blijken daarnaast vaak nog onbekend met het gevarieerde aanbod dat landelijk is ingekocht. In 2022 zetten we dan ook flink in op communicatie, in samenwerking met de contentleveranciers, SPN en de bibliotheken. In eerste instantie richten we ons op het bekendmaken van het aanbod bij bibliotheken. Vervolgens willen we hen ook faciliteren in het bereiken van de eindgebruiker. Een van de onderdelen hierin is het beter positioneren van het Trefpunt Leermiddelen. Dit wordt in Q1 verder geoptimaliseerd, waardoor het vanaf Q2 actiever kan worden ingezet. Het Trefpunt Leermiddelen is een productencatalogus waarmee medewerkers en vrijwilligers die de cursussen geven in de bibliotheek een instrument in handen hebben om op basis van diverse selectiecriteria het juiste aanbod voor hun cursisten te vinden.

› Pilots rondom praktijkgeschoolden

In aansluiting op bovenstaande starten we samen met het ministerie van SZW vier pilots om praktijk-

geschoolden te verleiden, activeren en motiveren om aan hun eigen ontwikkeling te werken zodat zij duurzaam inzetbaar blijven op de huidige flexibele arbeidsmarkt.

› Onderzoek naar alternatieve financieringsmogelijkheden

We onderzoeken alternatieve financieringsmogelijkheden, omdat het voor bibliotheken vaak moeilijk blijkt om voldoende capaciteit vrij te maken om de diverse cursussen te starten.

› Inzet op gezondheidsvaardigheden

We zetten in op de positionering van de bibliotheek op het gebied van gezondheidsvaardigheden. Dit thema wordt binnen de sector steeds belangrijker. Er gebeurt al veel op dit gebied. Denk aan het lesprogramma Digivitaler en de ondersteuning rondom de donoregistratie, Coronamelder en de CoronaCheck-app. Verder komen bij het IDO veel gezondheidsvragen binnen en organiseren bibliotheken op lokaal niveau informatiebijeenkomsten en spreekuren, in samenwerking met verschillende partners uit de zorg- en welzijnssector. In samenwerking met KB en SPN is in dit kader een landelijk project van start gegaan. Hierbij wordt gekeken hoe zoveel mogelijk bibliotheken aan de slag gaan met het programma Digivitaler. Dit draagt ook bij aan de verdere profilering van bibliotheken op dit thema.

› Ontwikkeling cursusplatform voor eindgebruikers

Ook zijn in 2021 de eerste stappen gezet in het ontwikkelen van een cursusplatform voor eindgebruikers. Ook dit zou moeten helpen om een hoger bereik te genereren. Momenteel heb je voor elk educatief programma, bijvoorbeeld Klik & Tik of JobOn, een aparte inlog nodig om met het materiaal te kunnen werken. Aangezien vaak niet digitaal vaardig is, vormt

dit al een eerste belemmering. Met het cursusplatform kunnen cursisten met één inlog bij al het educatief materiaal. Dit maakt het voor cursisten en bibliotheekmedewerkers makkelijker om te wisselen van het ene programma naar het andere, waardoor cursisten dus beter te laten doorstromen. In Q2 wordt in samenwerking SPN en een aantal bibliotheken én eindgebruikers een Fieldlab gestart om te kijken hoe dit platform het beste kan worden vormgegeven en kan voldoen aan lokale wensen.

› Doorontwikkeling sociaal-educatieve kaart

In 2022 zetten we samen met SPN in op het beter ondersteunen van bibliotheken bij het invoeren van hun producten en dienstenaanbod in GIDS. Dit is belangrijk omdat diverse organisaties dit als basis gebruiken om mensen door te verwijzen naar het dichtbij zijnde cursusaanbod (op basis van postcode). Denk hierbij bijvoorbeeld aan het klantcontactcentrum van DigiD, de Belastingtelefoon en de DigiHulplijn. Daarnaast dient GIDS als achterliggende database voor de website www.hetinformatiepunt.nl, die bibliotheken lokaal kunnen inzetten om mensen warm door te verwijzen naar het juiste educatieve aanbod binnen of buiten de bibliotheek. Parallel hieraan start de KB ook een aanbestedingstraject voor een nieuwe database, omdat diverse bibliotheken de invoer als GIDS als moeilijk ervaren.

› Experimenten met hybride aanbod

Ook gaan we, ondanks het feit dat de doelgroep moeilijk digitaal te bereiken is, meer experimenteren met hybride vormen van cursusaanbod. Op die manier zijn we voorbereid op de toekomst. De licentieafspraken met de contentleveranciers zijn hier al op aangepast. Zo kun je als eindgebruiker al thuis aan de slag met de programma's. Bibliotheken kunnen dit proces op afstand begeleiden en/of combineren met fysieke bijeenkomsten in de bibliotheek.

› Monitoring gebruik cursussen

De komende jaren zetten we meer in op monitoring van cursussen bij de bibliotheek. Zo krijgen we meer zicht op hoe deze worden ingezet. Ook leren we waarom sommige cursussen wel of juist niet gebruikt worden. De geleerde lessen brengen we in praktijk.

› Borging kwaliteit digiTaalhuizen

Door de overheveling van landelijke regierol van Stichting Lezen en Schrijven naar gemeenten per 2015 is de vanzelfsprekende controle op de kwaliteit van het landelijk concept digiTaalhuizen weggefallen. Het concept blijft op lokaal niveau steeds in ontwikkeling, onder andere door de toevoeging van het digitale element. De doorverwijsfunctie van het digiTaalhuis maakt dat er veel afstemming nodig is. Tegelijkertijd willen we het aantal samenwerkingen graag blijven uitbreiden. Soms staan deze juist onder druk, bijvoorbeeld door bezuinigingen of doordat de gemeenten nog onvoldoende invulling geven aan de regierol. Het is belangrijk hierin ook afstemming te zoeken met Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT). Ook vinden rondom de kwaliteit van de digiTaalhuizen gesprekken plaats met onder meer Stichting Lezen en Schrijven en ministeries.

Randvoorwaarden

- › Samenwerking met partners op alle niveaus
- › Vormgeving en doorontwikkeling van de netwerksamenwerking
- › Maatschappelijke impact nog beter laten zien
- › 2022 gebruiken voor de ontwikkeling van een visie en strategie op de lange termijn (inclusief financiering)
- › Draagkracht onder medewerkers vergroten

Vervolg 5.4

B. Persoonlijke ontwikkeling

Het programmaplan rondom persoonlijke ontwikkeling bestaat voor de periode 2021-2023 uit zeven ambities, vastgesteld door SPN, de VOB en de KB. Hieronder staat de inzet voor 2022 genoteerd.

1 Gedragen visie

In 2022 werken we verder aan een infographic voor persoonlijke ontwikkeling om tot een gedragen beeld binnen onze sector te komen. Dit doen we door gebruik te maken van de Theory of Change-methode. Naast deze gedragen visie werken we aan een strategietool waarmee lokale bibliotheken intern kunnen werken aan de invulling van een lokaal programma rondom persoonlijke ontwikkeling.

2 Kennisdeling en netwerk

In 2022 maken we een start met een gezamenlijke, landelijke nieuwsbrief voor bibliotheken rondom persoonlijke ontwikkeling, met als doel kennis en inspiratie te verspreiden. Verder richten we een Biebtobieb-omgeving in met toolkits, inspiratiegidsen en best practices. In mei 2022 vindt verder de eerste landelijke dag rondom persoonlijke ontwikkeling plaats, naar het model van de landelijke dag rondom basisvaardigheden.

3 Formats landelijke samenwerking en financiering

Binnen het programma rondom persoonlijke ontwikkeling dienen zich een aantal formats en samenwerkingspartners aan om gezamenlijk mee aan de slag te gaan. Deze vormen basisbouwstenen voor de programmering in bibliotheken. In 2022 willen we in elk geval twee samenwerkingen borgen

op basis van netwerkorganisatie en -exploitatie en daarmee beschikbaar maken voor alle bibliotheken via toolkits en instructies. Dit zijn de samenwerking met VPRO voor Tegenlicht Meet Ups en Brommer op Zee. Er werken al zo'n veertig bibliotheken met deze meet-ups. Ook onderzoeken we de samenwerking met Studiekringen 50+. Er zijn landelijk al zo'n 110 studiekringen. Daarnaast springen we in op kansen als die zich voordoen.

4 Deskundigheidsbevordering

Rijnbrink en LuxLab hebben drie jaar geleden een leergang programmeren in de bibliotheek ontwikkeld. De derde editie van de leergang, uitgezet via Cubiss, Probiblio en Rijnbrink, is net van start gegaan. We hopen in 2022 de stap naar een landelijke leergang te zetten.

5 Blended learning e-content zelfredzamen

In 2021 heeft de KB zo'n 160 cursussen via Soofos en GoodHabitz ingekocht voor de doelgroep zelfredzamen. Dit aanbod is gratis voor bibliotheekleden. Hierop is ook een marketingcommunicatiecampagne ingezet. Verder is een onderzoekstraject gestart om het gebruik te meten. Voor 2022 zal er een start gemaakt worden met een blended learning-traject om via POI's bibliotheken te stimuleren met het aanbod ook fysiek te gaan programmeren en ondersteunen. Verschil met 2021 is dat blended learning-traject zich gaat richten op de bibliotheken in plaats van rechtstreeks op de eindgebruiker.

6 Onderzoek en effectmeting

De monitoring van activiteiten rondom persoonlijke ontwikkeling wordt meegenomen in de Bibliotheekmonitor van KB, zodat inzicht ontstaat in de effort, activiteiten en programmering van bibliotheken in Nederland op dit gebied.

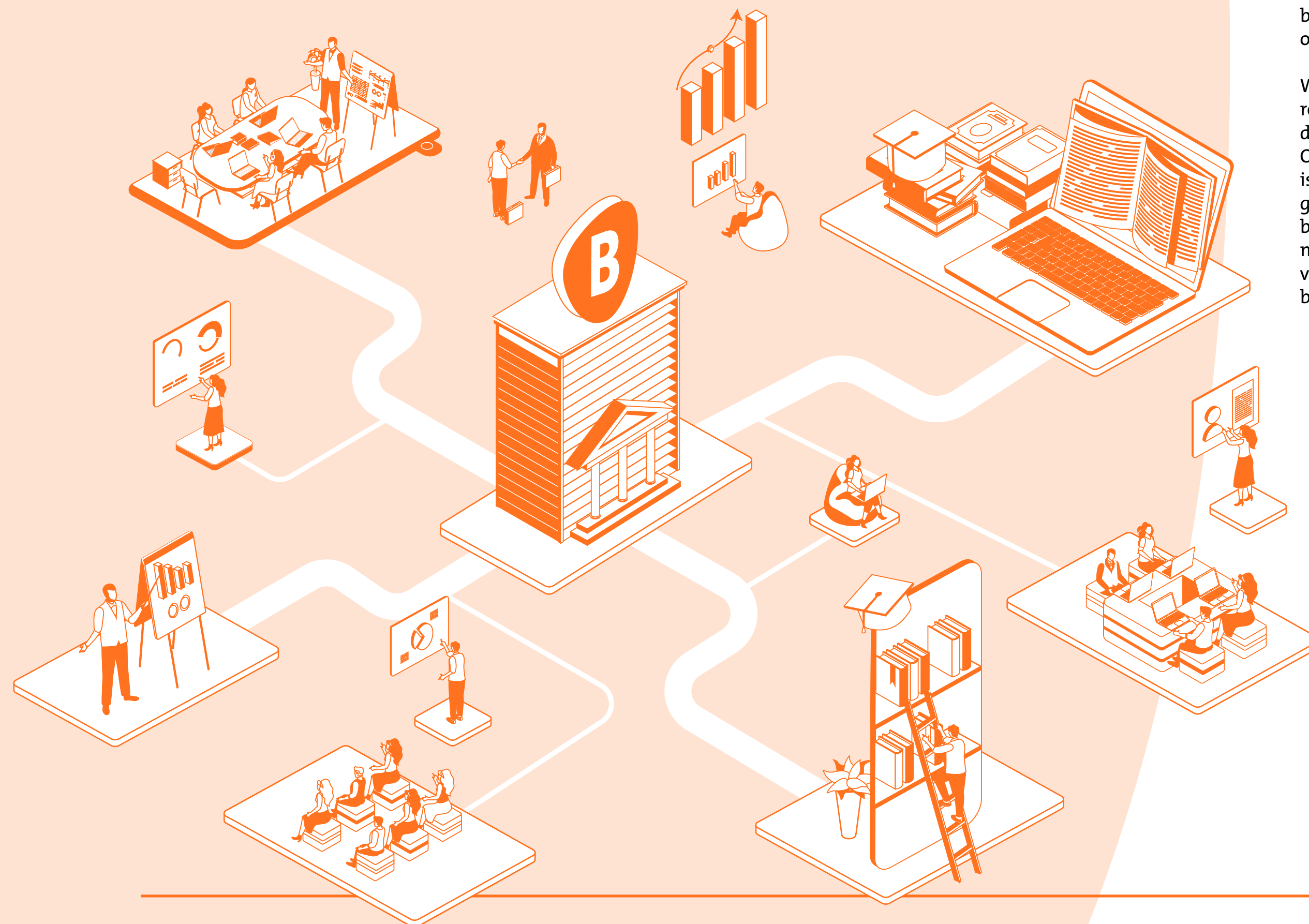
7 Innovatieve impulsen persoonlijke ontwikkeling

Fieldlab kwaliteit en kennis (Cubiss, BisQ en ZB Bibliotheek van Zeeland) richt zich op het ontwikkelen van innovaties voor persoonlijke ontwikkeling, onder meer via de doorontwikkeling van de positie van de community librarian en digitale pilots met het verbinden van diverse collecties, bijvoorbeeld op het gebied van erfgoed, aan die van bibliotheken.

“De bibliotheek zorgt voor diverse programmering waar voor iedereen geschikt, aansprekend en vraaggericht aanbod te vinden is, fysiek en digitaal.”

ROBUUSTE LOKALE BIBLIOTHEEK

6.1 Context en gezamenlijke ambitie

Bibliotheken willen vanuit hun wettelijke functies bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Daar horen passende vormen van dienstverlening bij, waarmee bibliotheken dynamisch weten in te spelen op hun telkens veranderende omgeving. Hoe zorg je ervoor dat de opgaven waaraan je als bibliotheek werkt haalbaar en betaalbaar zijn en blijven en dat je voldoende kwaliteit aan de burgers kunt bieden? In andere bewoordingen: hoe zorgen we ervoor dat onze veranderende organisaties robuust blijven?

We willen inzichtelijk maken wat de definitie van een robuuste bibliotheek is en hoe we ervoor gaan zorgen dat de bibliotheek voor iedereen zowel nabij als toegankelijk is. Om die maatschappelijke rol goed te kunnen invullen, is het van belang dat de bibliotheekvoorziening zowel goed bereikbaar is als toegankelijk voor alle lagen van de bevolking. De robuustheid van de bibliotheekvoorziening moet niet alleen op peil blijven, maar er zullen ook stappen vooruit gezet moeten worden ten behoeve van de toekomstbestendigheid. Partijen spreken met elkaar de ambitie uit om

de robuustheid van bibliotheekvoorzieningen te behouden en te vergroten, om zo een bijdrage te kunnen blijven leveren aan de lokale gemeenschap.

Daartoe ontwikkelen we een aantal bibliotheekcategorieën waarmee het hele spectrum aan bibliotheekvoorzieningen is gedekt. Bij elke categorie weet je straks waarom het een gezonde bibliotheek is, met dank aan verschillende bouwstenen, zoals personeel, financiën en activiteiten en diensten. Bibliotheken kunnen hiermee hun verhaal vertellen. Het verhaal is geïllustreerd met een aantal best practices en onderbouwd met informatie over maatschappelijke impact. Daarnaast verzorgen we een handreiking om lokaal beter het gesprek te kunnen voeren over de inhoud van een volwaardige robuuste bibliotheek. Deze handreiking moet verbindend werken als het gaat om gemeentelijke beleidsdoelen en de mogelijkheden van de bibliotheek om deze doelen te verwezenlijken.

“We willen inzichtelijk maken wat de definitie van een robuuste bibliotheek is en hoe we ervoor gaan zorgen dat de bibliotheek voor iedereen zowel nabij als toegankelijk is.”

6.2 Bijdrage van partners

Er is een projectteam samengesteld, waarbij de projectleiding verzorgd wordt vanuit een provinciale ondersteuningsinstelling. Verder bestaat het team uit een adviesbureau, een bedrijfskundige/auditor en een teamlid namens de KB op het vlak van monitoring, evaluatie- en impactonderzoek. Tevens zullen diverse bibliotheken deelnemen om het landschap en de bijbehorende behoeften in kaart te brengen. De projectleider rapporteert aan een stuurgroep, bestaande uit leden van de VOB, SPN en VNG. Om de resultaten tussentijds te toetsen en om advies te vragen, wordt een klankbordgroep van bibliotheken worden ingesteld. Daarnaast is er afstemming met de overige teams vanuit de Netwerkgenda.

Op basis van de projectopdracht wordt vanuit de VOB een budget beschikbaar gesteld om de kosten van het projectteam en een extern adviesbureau te dekken. De VOB komt hiervoor met een uitgewerkt voorstel.

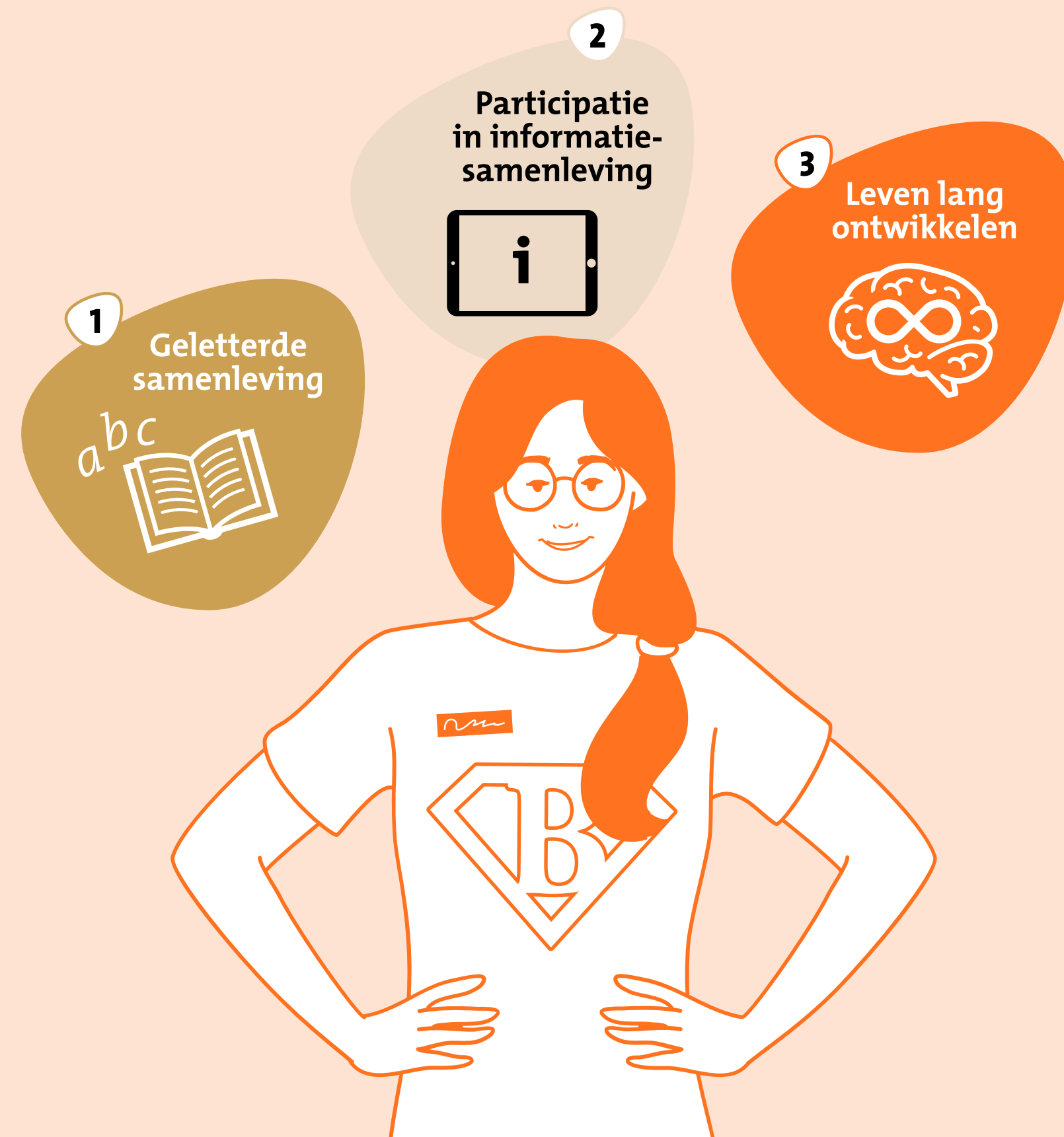
6.3 Wat willen we bereiken in 2022?

De focus in 2022 ligt op het realiseren van de verschillende categorieën van bibliotheken waarin zowel het vertellen van het verhaal als de cijfers zijn opgenomen. Dit inclusief een handreiking die toepasbaar is voor alle bibliotheken. Ook provinciale ondersteuningsinstellingen kunnen hiermee bibliotheken ondersteunen in hun doelstellingen.

We gaan de volgende activiteiten uitvoeren:

- 1 Er zal onderzoek gedaan worden naar de nabijheid en toegankelijkheid van bibliotheken dat voortbouwt op reeds bestaande informatie. Doel: inzicht geven in nabijheid en toegankelijkheid van bibliotheken en hetgeen dit maatschappelijk gezien oplevert.
- 2 Er worden categorieën van bibliotheken opgesteld inclusief bijbehorende bouwstenen. Dit zal onder supervisie van de projectleider door een adviesbureau verzorgd worden, waarbij de koppeling met de sector bewaakt blijft.
- 3 Er zal een handreiking geschreven worden om gesprekken op lokaal niveau beter te kunnen voeren.

MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS

7.1 Context

Bibliotheken staan midden in de samenleving en zijn van alle tijden. Bijna dertigduizend medewerkers en vrijwilligers delen een passie om er te zijn voor de lokale gemeenschap. Met overtuiging en in een veelheid van rollen dragen zij bij aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Dat vraagt om een breed palet aan competenties van de mensen die er werken.

Bibliotheken veranderen van missie, visie, vorm en inhoud. Een moderne bibliotheek heeft een gezond bestaansrecht en beschikt over voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers die uitblinken in nieuw vakmanschap, zoals staat beschreven in de Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals, in 2021 uitgebracht door SPN.

Het zal niemand zijn ontgaan dat de sector zich in een grote transitie bevindt. Het zal ook duidelijk zijn dat het publieke domein, na decennia van het mantra van de markt, bezig is met een comeback. Deze ontwikkelingen vergroten de noodzaak tot het zorgen voor voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers in de maatschappelijk-educatieve bibliotheek.

De ontwikkeling is voor bibliotheekorganisaties zo ingrijpend dat een gezamenlijke aanpak van arbeidsmarktvraagstukken en scholing nodig is. Voor het realiseren van deze ambities stellen de netwerkpartners gezamenlijk en in samenwerking met relevante partners, zoals Stichting Bibliotheekwerk (SBW), NBD Biblion en Stichting Lezen, het uitvoeringsplan en de financiële uitwerking vast.

7.2 Gezamenlijke ambitie

De bibliotheeksector is een aantrekkelijke werkgever, die investeert in gemotiveerde, gekwalificeerde en duurzaam inzetbare werknemers en vrijwilligers, die actief bijdragen aan hun eigen ontwikkeling en die van de organisatie.

Partijen spreken af dat acties worden ondernomen om:

- De inzetbaarheid van zittend personeel te vergroten en doorstroom ook op brancheniveau te stimuleren;
- Nieuw personeel, dat een afspiegeling vormt van de samenleving en beschikt over de juiste kwalificaties en competenties, te vinden en te behouden;
- De vervanging van de huidige en verwachte uitstroom van personeel in goede banen te leiden.
- De inzet en ontwikkeling van vrijwilligers op te nemen in HR-beleid.

Hiervoor zijn randvoorwaarden:

- Een goede functionerende HR-infrastructuur;
- Voor alle bibliotheken betaalbare HR-capaciteit;
- Voldoende financiële middelen.

Deze gezamenlijke inspanning levert een nieuw vakmanschap op bij medewerkers die met plezier bij de bibliotheken werken en de diverse maatschappelijke opgaven aanpakken. Om dit vakmanschap verder te verbreden en te verdiepen, willen we in de toekomst ook verbindingen leggen met internationale opleidings- en ontwikkelingsprogramma's.

“Passie om er te zijn voor de lokale gemeenschap.”

MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS

7.3 Bijdrage van partners

Rolverdeling

- Bibliotheken: regie op voldoende, duurzaam inzetbare en goed gekwalificeerde werknemers en vrijwilligers;
- VOB: regie op werkgeverschap en arbeidsmarktvraagstukken en het bij elkaar brengen van scholingsgelden uit de branche die zijn bedoeld voor het ontwikkelen en inkopen van een gezamenlijk opleidingsaanbod;
- KB: regie voeren vanuit haar wettelijke taak;
- SPN/POI's: brancheopleiding ontwikkelen en actuele HR-onderwerpen agenderen.

Bijdrage partners

- De bibliotheken zorgen voor het ontwikkelen en uitvoeren van strategisch opleidings- en personeelsbeleid, reserveren individueel en gezamenlijk scholingsbudget en maken zoveel mogelijk gebruik van het gezamenlijk ingekochte scholingsaanbod;
- De VOB zorgt in afstemming met andere partijen voor goede arbeidsvoorwaarden, een goed werkende arbeidsmarkt en een landelijk opleidingsplan en het bij elkaar brengen van scholingsgelden uit de branche;
- De KB voert de regie vanuit haar wettelijke taak;
- De gezamenlijke POI's dragen vanuit hun innovatietask zorg voor:
 - Een integraal opleidingsaanbod op Bibliotheekcampus en de ontwikkeling van relevante opleidingen. In lijn daarmee wordt een modulaire brancheopleiding ontwikkeld voor mensen die werken of willen gaan werken in de bibliotheeksector;
 - Het signaleren en oppakken van actuele HR-onderwerpen;

Financiële bijdrage

- Om deze ambitie waar te maken, is een eenmalige investeringsimpuls nodig van de Rijksoverheid;
- De KB draagt bij aan de ontwikkeling van een brancheopleiding voor de openbare bibliotheek. SPN voert dit uit in opdracht van de KB;
- De VOB spant zich in voor het verwerven van additionele middelen, ook in de vorm van subsidies;
- De POI's en SPN dragen bij aan de organisatie van het HR-netwerk;
- Bibliotheken werken op basis van een landelijk opleidingsplan met landelijke financiering aan een gezamenlijke opleidingsstrategie voor de branche en reserveren voldoende scholingsbudget.

“Een integraal opleidingsaanbod op Bibliotheekcampus en de ontwikkeling van relevante opleidingen.”

7.4 Wat willen we bereiken in 2022?

Het tweede jaar is geslaagd als de netwerkpartners gezamenlijk en in samenwerking met relevante partners het uitvoeringsplan en de financiële uitwerking voor het realiseren van deze ambities van de netwerkpartners hebben vastgesteld en daarnaast ook zijn gestart met de uitvoering. De netwerkpartners willen het uitvoeringsplan deels in 2022 afronden.

Strategische personeelsplanning

<i>Verbeterplan en activiteiten rondom de instroom, doorstroom uitstroom en duurzame inzetbaarheid van medewerkers en vrijwilligers, mede op basis van de sectoranalyse openbare bibliotheken en onderzoek van SBW naar strategisch personeelsbeleid</i>	VOB SBW			
<i>Het strategisch opleidings- en financieringsplan is door SPN geschreven en door de VOB goedgekeurd</i>	VOB		SPN	
<i>Strategisch opleidingsplan voor de eigen organisatie ontwikkelen, inclusief operationeel jaarplan</i>				OB
<i>Overzicht subsidies die kunnen worden aangevraagd op organisatie- of sectoraal niveau</i>	VOB SBW	KB		
<i>Haalbaarheid Erkenning Eerder Verworven Competenties (EVC) onderzoeken</i>	VOB SBW			
<i>FUWA-systeem OB KE implementeren in de branche</i>	VOB SBW			
<i>Competentieprofielen ontwikkelen</i>	VOB SBW			
<i>Diversiteit en inclusie in bibliotheken stimuleren</i>	VOB			

Ontwikkelen van nieuw vakmanschap

<i>Brancheopleiding voor maatschappelijk-educatieve bibliothecaris en informatie-dienstverlenende bibliothecaris ontwikkelen op basis van beroeps- en opleidingsprofielen.</i>	VOB		SPN	
<i>Module Onboarding ontwikkelen voor medewerkers en vrijwilligers</i>	VOB		SPN	
<i>Aanvulling domeinbeschrijvingen met rollen en opleidingsprofielen voor vrijwilligers</i>	VOB		SPN	
<i>Bibliotheek Campus aanpassen op basis van brancheopleiding en vullen met content en ontwikkelen nieuw leermanagementsysteem (LMS)</i>	VOB		SPN	

Versterken van HR-infrastructuur

<i>Verbeteren en borgen van HR-infrastructuur met HR-ondersteuning voor bibliotheken</i>	VOB SBW	KB	SPN	
<i>Continueren landelijk HR-netwerk openbare bibliotheken voor kennisdeling en samenwerking</i>	VOB SBW	KB	SPN	OB

DIGITALE (NETWERK-) INFRASTRUCTUUR

8.1 Context

Het is onze ambitie om een op elkaar afgestemde digitale infrastructuur te realiseren. Dat geldt binnen het netwerk van bibliotheken, tussen lokale, provinciale en landelijke infrastructuur, maar ook daarbuiten. Bibliotheken werken met steeds meer verschillende partijen samen, zoals welzijnsorganisaties en scholen. De infrastructuur zou dit moeten kunnen ondersteunen.

Ook is versnippering duurder in onderhoud en remt dit innovatie. Om verdubbeling en gaten te vermijden, is het nodig dat in samenhang wordt gestuurd op de gemeenschappelijke infrastructuur. Om dat te bereiken, is het nodig dat een gezamenlijk beeld van die infrastructuur en de gewenste ontwikkeling ervan bestaat. Dit leggen we vast in een informatieplan. Bij het opstellen van het informatieplan wordt rekening gehouden met de ambities die in de andere onderdelen van de Netwerkagenda zijn geformuleerd. Voor ons is het de vraag wat deze ambities van de digitale netwerkinfrastructuur verwachten. Ook houden we bij het opstellen rekening met ontwikkelingen buiten onze sector en ervaringen van andere relevante organisaties, zoals het Netwerk Digitaal Erfgoed.

We sturen op de aansluiting tussen de Landelijke Digitale Infrastructuur (KB), lokale bibliotheeksystemen (lokale bibliotheken) en de provinciale rol in de infrastructuur (POI's). We realiseren concrete verbeteringen in de infrastructuur, gericht op de doelstellingen uit het convenant en de stelseluitdagingen.

“Een beter afgestemde digitale infrastructuur realiseren, dat is onze ambitie.”

Wat hebben we bereikt in 2021?

- Er is een eerste versie van een gezamenlijk informatieplan, inclusief een updatecyclus.
 - Er is een schrijfgroep met vertegenwoordigers uit het netwerk gestart met het opstellen van het gezamenlijke informatieplan. De updatecyclus is hierin opgenomen. Een eerste versie van het plan wordt zo snel mogelijk gepubliceerd.
- Er komt duidelijkheid ten aanzien van een alternatieve manier waarop we de beoogde voordelen van het CLB weten te realiseren.
 - Er is overeenstemming over het rapport *Naar een robuuste digitale infrastructuur* van Chris Wiersma, waarin wordt geadviseerd om in te zetten op beschrijving en standaardisatie van koppelvlakken en de voorbereiding van een Gemeenschappelijk Bibliotheekstelsel (GBS) wordt overgelaten aan een nader te vormen coalitie van bibliotheken.
- Er zijn stappen gezet om de digitale netwerkinfrastructuur beter af te stemmen, om zo de gebruiker beter van dienst te kunnen zijn. Dit jaar concentreren we ons op het zetten van stappen in de realisatie van Single Identity.
 - In september heeft de algemene ledenvergadering van de VOB zich unaniem voor invoering van Single Identity uitgesproken. Op dit moment wordt, onder leiding van een gezamenlijk aangestelde programma-manager, verder gewerkt aan de realisatie.
 - Daarnaast zijn afspraken gemaakt om landelijk lenen en gastlenen in elkaar te schuiven.
 - De voorbereidingen voor de vervanging van de huidige GIDS zijn gestart. Hierover is in december 2021 een informatiebijeenkomst voor het netwerk georganiseerd.

8.2 Wat willen we bereiken in 2022?

Het jaar is geslaagd:

- Als we een binnen het netwerk gedragen versie van het Informatieplan hebben opgeleverd. In deze versie zijn de benodigde en gewenste veranderingen aan de netwerkinfrastructuur die nodig zijn om de ambities en doelstellingen in de Netwerkagenda te realiseren inzichtelijk gemaakt. We doen dat onder andere door gesprekken te voeren met de andere koersgroepen en relevante gremia in het netwerk.
- Als er een eerste versie van de collectieve openbare bibliotheek-referentiearchitectuur (COBRA) is opgeleverd. Hierin is ook aandacht voor de beschrijving van de standaardkoppelvlakken die we binnen ons netwerk hanteren.
- Als alle bibliotheken gebruik maken van dezelfde dienst voor landelijk lenen.
- Als we voor de invoering van Single Identity een met alle stakeholders afgestemd plan van aanpak in uitvoering hebben genomen, dat erop gericht is om in 2023 Single Identity voor alle gebruikers van online diensten van de openbare bibliotheken en de KB te hebben gerealiseerd.

- Als we binnen het netwerk een transparante werkwijze hebben om besluiten te nemen over gewenste wijzigingen aan de digitale (netwerk)infrastructuur. We leren hierbij van de werkwijze zoals die gevolgd is in de aanloop naar besluitvorming over Single Identity en het collectief landelijk bibliotheekstelsel (CLB). Voor 2022 zijn de belangrijkste onderwerpen:

- **Vervanging van GIDS**

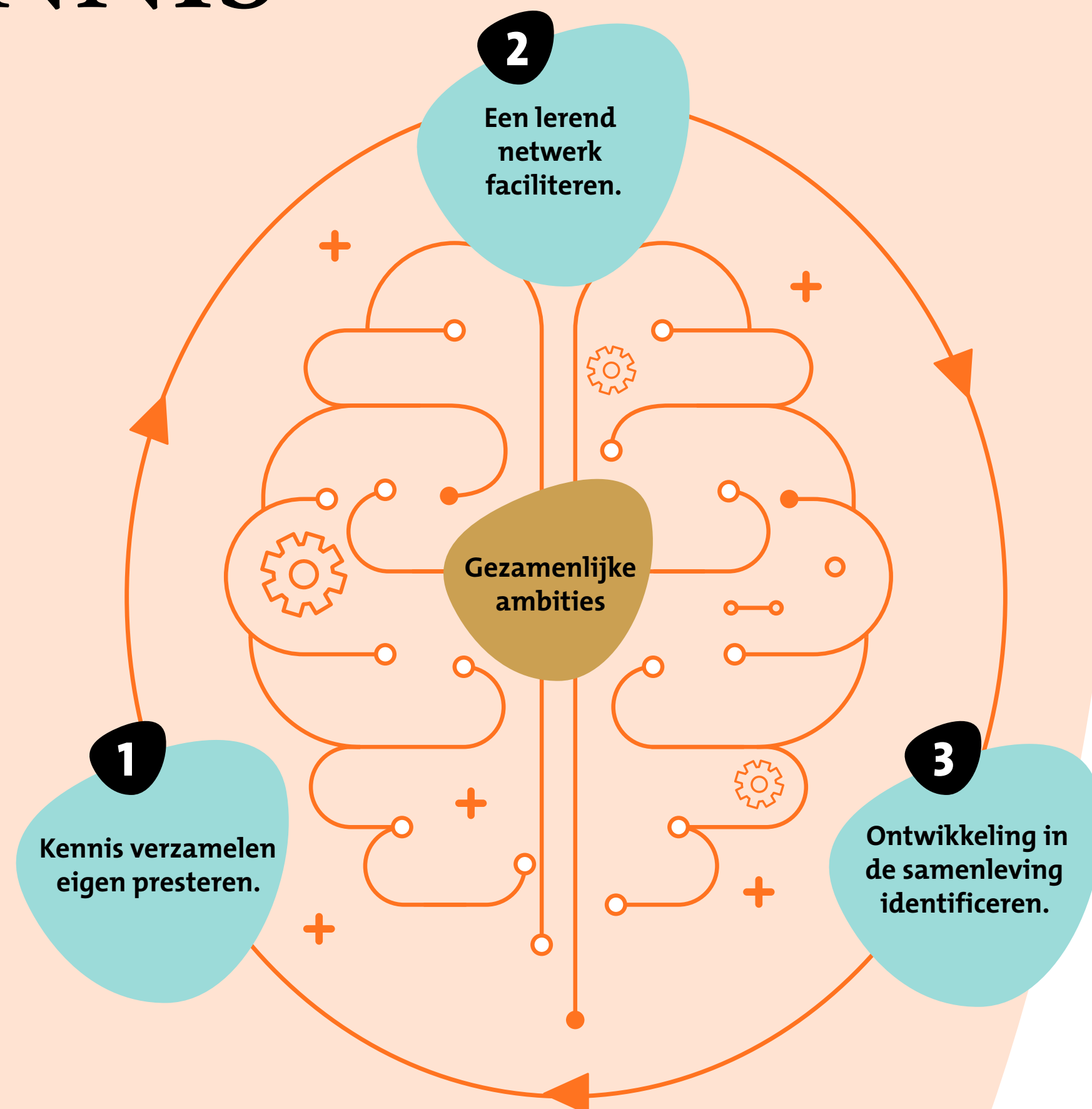
Als vervolg op de acties van 2021 worden in samenwerking met alle betrokkenen in het netwerk de requirements opgehaald waaraan een opvolger van GIDS moet voldoen;

- **Uitfasering GGC**

Langzamerhand verliest het Gemeenschappelijk Geautomatiseerd Catalogiseersysteem (GGC) als platform voor gezamenlijk catalogiseren voor alle Nederlandse bibliotheekinstellingen zijn rol. In 2022 wordt een analyse uitgevoerd op het GGC: welke functionaliteit is noodzakelijk voor onze dienstverlening en hoe kunnen we daarin blijven voorzien?

KWALITEIT EN KENNIS

9.1 Context en gezamenlijke ambitie

We willen als bibliotheeksector maatschappelijke impact teweegbrengen binnen de verschillende maatschappelijke opgaven. Op het gebied van kennis en kwaliteit willen we de bibliotheken en hun medewerkers voorzien van een fundament van kennis, analyses en instrumenten. We hebben drie ambities:

- 1 Kennis over het eigen presteren zo efficiënt mogelijk verzamelen, analyseren en ontsluiten.**
Dit vindt plaats via effectmetingen, monitoring, benchmarking en evaluaties volgens de Plan-Do-Check-Act-aanpak (PDCA). We gaan de rapportages en de toegang tot deze gegevens efficiënter organiseren door het zo veel mogelijk te bundelen op één centrale publiek toegankelijke plek: de cockpit.
 - Inzicht in de maatschappelijke impact van bibliotheekprogramma's met betrekking tot de drie maatschappelijke opgaven en de robuuste lokale bibliotheek vergaren we door het faciliteren van lokaal effectonderzoek met behulp van de landelijke Impactmonitor en het opstarten van meerjarig wetenschappelijk onderzoek, dat inzicht biedt in de werking en effectiviteit van bibliotheekprogramma's op de drie maatschappelijke opgaven.
 - Vergelijking tussen de bibliotheken maken we mogelijk door een benchmark.
 - De kwaliteit van de organisatie en van programma's en diensten toetsen we aan de hand van de Kwaliteitskaders, zoals Kwaliteit in Beeld (bibliotheken inclusief programma's voor preventieve leesbevordering) en Zicht op Ontwikkeling (Taalhuizen) door de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT). De geaggregeerde kennis en informatie die hieruit voortvloeien analyseren en monitoren we over de tijd. Waar mogelijk koppelen we die aan de gegevens over het eigen presteren op de centrale plek.

- 2 Een lerend netwerk faciliteren. Reflectie, uitwisseling van kennis en ervaringen en opleiding en ontwikkeling van medewerkers staan centraal. Het lerend netwerk bestaat uit bibliotheken, POI's en de KB.**
Het uitwisselen van kennis gebeurt digitaal en fysiek. De verschillende bestaande digitale kanalen voor kennisdeling brengen we zoveel mogelijk terug tot één centrale plek. Ook bieden we bibliotheken handvatten om aan de slag te gaan met gegevens in de cockpit. Voor de opleiding en ontwikkeling van medewerkers op het gebied van kwaliteit en kennis zoeken we verbinding met de stelseluitdaging medewerkers en vrijwilligers.

- 3 Ontwikkelingen in de samenleving identificeren door verkennend en experimenterend onderzoek op te zetten.**
De branche werkt samen om trends en kennisvraagstukken voor de lange termijn te identificeren en aan te pakken. We vormen een Kennisnetwerk dat zich richt op uitwisseling, signalering en agendering en het ontwikkelen van één gezamenlijke Kennisagenda en Trendboek voor de gehele sector, dat tevens het Nationaal Bibliotheekcongres inhoudelijk voedt. Van daaruit werken we toe naar een gezamenlijke werkwijze voor het identificeren van kennisthema's en bouwen we aan een ontvangend netwerk voor de implementatie van projecten, experimenten en onderzoek, en voor de borging en opschaling van nieuwe kennis en innovatieve projecten.

9.2 Bijdrage van partners

- **Bibliotheken** zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de activiteiten in hun gemeenten. Ze dragen bij aan de opbouw van kennis over de maatschappelijke impact binnen de eigen organisatie en binnen de sector, onder andere door gebruik te maken van landelijke instrumenten en middelen, zoals de Bibliotheek- en Impactmonitor. Ze delen hun gegevens en best practices via het lerende netwerk en voeden de POI's met hun ondersteuningsbehoeften.
- **POI's** dragen zorg voor een landelijk dekkend ondersteuningsnetwerk op het gebied van kennisdeling. Ze dragen actief bij aan het Kennisnetwerk, het samen met bibliotheken ontwikkelen van een brancheopleiding voor medewerkers en het agenderen van actuele HR-onderwerpen. Dat betekent bijvoorbeeld dat ze samen met de KB de leergang Impactmanagement door ontwikkelen en toegankelijk maken voor alle bibliotheken in Nederland. Ook houden ze samen met de KB de impactcommunity in stand en voeden, inspireren en modereren ze deze actief. POI's assisteren bibliotheken bij het aanleveren van gegevens voor monitoring, het uitvoeren van impactonderzoek en het maken een vertaalslag van de resultaten in handreikingen voor bibliotheken. Op die manier pakken zij steeds meer een leidende rol in het project Haal meer uit data.
- De **CBCT** houdt zich bezig met het up-to-date houden en het herijken van certificeringskaders om ervoor te zorgen dat de normen aansluiten bij de inhoud en uitgangspunten in de Netwerkagenda. Daarnaast delen ze hun geaggregeerde kennis en informatie op bestaande plekken in de digitale infrastructuur. Daarnaast geven ze duiding aan data.
- De **KB** ontwikkelt en onderhoudt een digitale infrastructuur voor onderzoek en kennisdeling. Bestaande instrumenten worden geïntegreerd en beter toegankelijk gemaakt. Daarnaast vervult de KB een stimulerende rol bij het uitzetten en uitvoeren van vernieuwend en wetenschappelijk onderzoek en samenwerking met nationale en internationale partners op het gebied van onderzoek en innovatie.

9.3 Wat willen we bereiken in 2022?

- 1 De KB werkt in samenspraak met netwerkpartners de contouren van de cockpit verder uit en start met de ontwikkeling van een minimum viable product, dat eind 2022 wordt gelanceerd. De cockpit is het centrale publieke digitale platform met alle bestaande informatie op het gebied van maatschappelijke impact, monitoring en onderzoek.
- 2 De KB vervolgt het gesprek met netwerkpartners over hoe we de bestaande benchmarks kunnen doorontwikkelen en integreren in de cockpit.
- 3 POI's ontwikkelen in samenspraak met bibliotheken een gezamenlijk en vraaggericht ondersteuningsplan om bibliotheken te assisteren bij monitoring en (effect)onderzoek en starten met de uitrol daarvan.
- 4 POI's ontwikkelen een train-de-trainer-model en digitale toolkit voor de leergang Impactmanagement, trainen POI-medewerkers en rollen de training verder uit over Nederland.
- 5 KB en POI's continueren (de moderatie binnen) de impactcommunity waarbinnen leergangdeelnemers en belangstellenden zichzelf verder kunnen ontwikkelen op het gebied van impactmanagement.
- 6 Het lerend netwerk geven we verder vorm naar de behoefte van bibliotheken. De KB werkt hiertoe aan een voorstel voor de technische integratie van het platform Biebtobieb, met de KB en Bibliotheeknetwerk. POI's geven in ieder geval voor Biebtobieb samen vorm aan de vulling, moderatie en ondersteuning.
- 7 In 2022 verkennen we de mogelijkheden tot een betere afstemming en samenwerking bij de organisatie van fysieke en online kennisbijeenkomsten, zoals het Bibliotheekcongres.
- 8 De POI's en KB nemen het initiatief om gezamenlijk een Kennisnetwerk op te zetten waarin ook bibliotheken actief participeren. We starten hierbinnen met de eerste uitwerking, duiding en publicatie van trends en kennisthema's.

INNOVATIE

Het innovatieproces

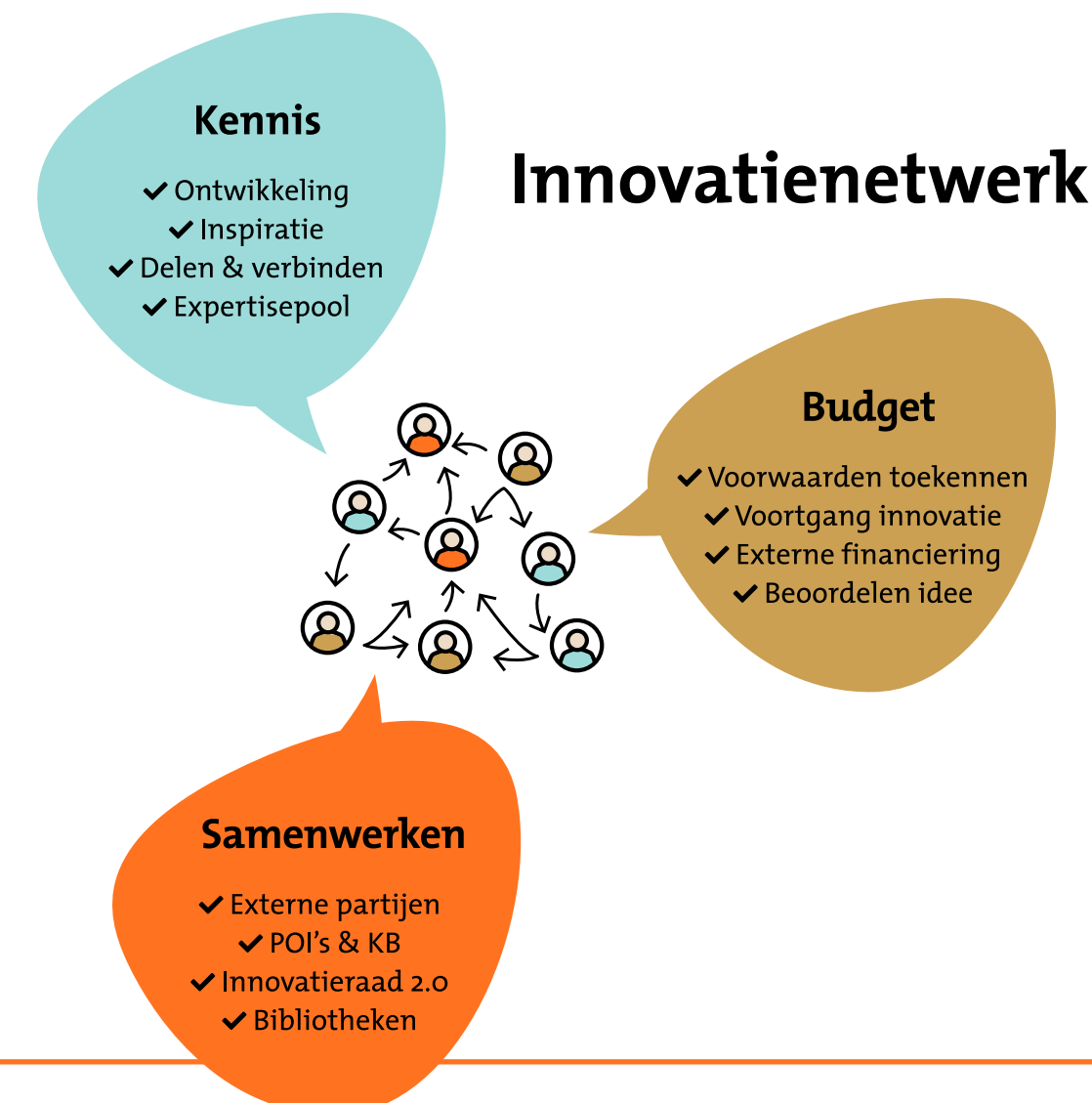
Behoeft - Idee - Urgente vraag

10.1 Context en gezamenlijke ambitie

De uitdaging is om bibliotheken in staat te stellen zich permanent te vernieuwen, zodat ze waarde kunnen bieden aan burgers, kunnen inspireren en kennis kunnen delen. Zo kunnen bibliotheken inspelen op de veranderende maatschappelijke vraag van burgers en overheid.

We willen een klimaat en voedingsbodem creëren waarin innovatie ontstaat en groeit. Dit bereiken we met een goed Innovatienetwerk binnen de bibliotheeksector. Het Innovatienetwerk zorgt voor inspiratie, kennisdeling en het versneld opschalen van innovaties. Die versnelling realiseren we door het organiseren van flexibele landelijke en regionale **Fieldlabs**, waarvoor we gezamenlijk mensen en middelen inzetten. Binnen de labs krijgt de digitale component extra nadruk. Innovatie moet inspirerend, open, laagdrempelig en leuk zijn. We willen snel aan de slag kunnen met een netwerk van deskundige collega's. De onderwerpen voor innovatie kunnen voort uit de maatschappelijke opgaven en stelseluitdagingen, uit vraag en behoefte van de (eind) gebruiker, of vanuit nieuwe technologische mogelijkheden.

*Fieldlab

Een Fieldlab is een praktijkomgeving waarin bibliotheekvoorzieningen, partners, kennisinstellingen en bedrijven doelgericht oplossingen ontwikkelen, testen en implementeren. In een Fieldlab leren alle partijen ook de gevonden oplossingen toe te passen. De Fieldlabs sluiten aan bij de activiteiten in de maatschappelijke opgaven. De behoefte van gebruikers staat centraal. In de Fieldlabs wordt vanuit collectiviteit van het netwerk gewerkt. De Fieldlabs dragen bij aan de volgende doelstellingen:

> Effectiviteit

Het bereik, gebruik en daardoor maatschappelijke impact van de bibliotheken verhogen. Hierdoor levert innovatie een belangrijke bijdrage aan het einddoel om te groeien van vier miljoen leden naar acht miljoen betrokken, vaardige en geïnspireerde burgers.

> Efficiëntie

Het besparen van kosten en/of vrijspelen van mankracht. Hierdoor versterkt innovatie de executiekracht van de bibliotheken om de drie grote maatschappelijke opgaven aan te pakken.

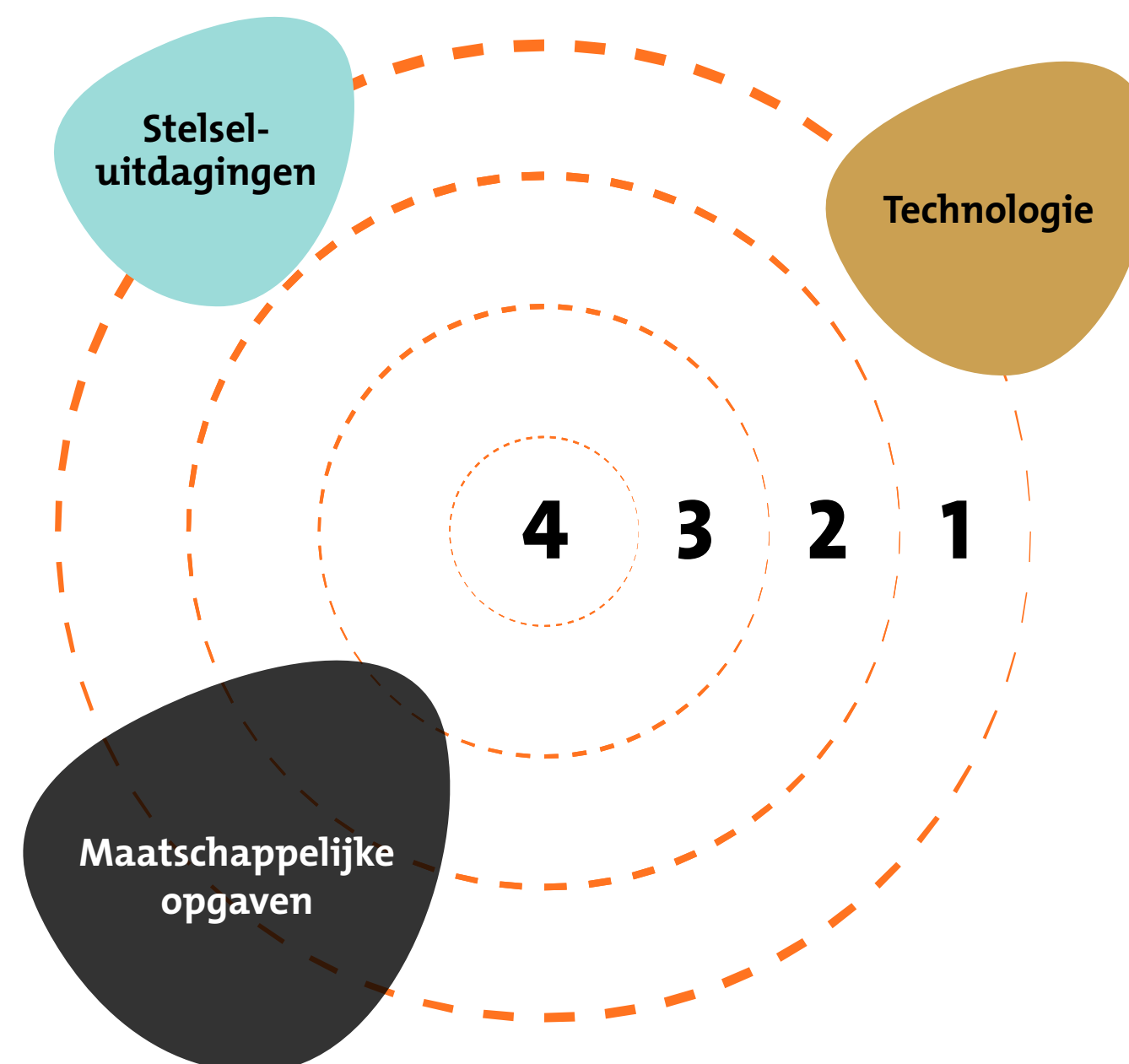
10.2 Bijdrage van partners

De provinciale ondersteuningsinstellingen zijn de aanjagers van het innovatieproces. Met de lokale inzet vanuit bibliotheken en de specifieke inbreng van de KB, zoals de digitale bibliotheek, onderzoek en internationale contacten, zetten zij een Innovatienetwerk op. Hierbij wordt nadrukkelijk verbinding gezocht met de aanwezige innovatie-initiatieven in de regio.

- POI's, KB en bibliotheken zetten een Innovatienetwerk op, dat regulier bijeenkomt. Nieuwe initiatieven en ideeën voor innovaties worden verzameld, besproken en passend ondersteund.
- POI's organiseren de landelijke Fieldlabs, met inzet van expertise uit de drie lagen van het netwerk en externe partijen.
- Bibliotheken en POI's organiseren jaarlijks innovatieprojecten in regionale Fieldlabs, waar specialisten van bibliotheken en POI's samen met externe partijen aan kleinere kansrijke vernieuwingen werken. Dit kunnen ook bestaande lokale initiatieven zijn.

- SPN en POI's zetten een expertisepool op met medewerkers uit de drie lagen van het netwerk, die als een soort uitzendbureau 'uitgeleend' kunnen worden om hun kennis in te zetten bij de landelijke en regionale Fieldlabs en kunnen ondersteunen bij lokale initiatieven.
- SPN, POI's en de KB richten in afstemming met het Koersteam Innovatie het proces in voor triage van kansrijke ideeën, die met extra middelen en ondersteuning worden uitgewerkt in de landelijke en regionale Fieldlabs.
- KB, POI's en SPN ondersteunen de initiatieven met fondsenwerving, verbinding met landelijke spelers en kennisinstellingen en zoeken verbreding naar internationale contacten en ontwikkelingen.

Rollen en samenwerking innovatieproces

- 1 Opties genereren, onderzoeken, experimenteren en combineren
- 2 Experimenteren, combineren, testen en verbeteren in Fieldlabs en Hotspots
- 3 Opschalen en implementeren via landelijke programma's: SPN-KB
- 4 In de kern van het bibliotheekwerk – een vaste waarde

“We willen onze impact in de lokale gemeenschap vergroten door de digitale en fysieke bibliotheek beter te verbinden en te integreren.”

10.3 Wat willen we bereiken in 2022?

In 2021 richten we het Innovatienetwerk in, experimenteren we en doen ervaringen met:

- 1 De organisatie van vier landelijke Fieldlabs. Bibliotheken, POI's en de KB stimuleren de samenwerking tussen POI's en bibliotheken in regionale Fieldlabs.
- 2 Acht uitvoeringstaken:
 - a. Het inrichten van een keuzeproses voor kansrijke projecten;
 - b. Het inrichten van een proces voor het verzamelen van kansrijke ideeën uit het veld;
 - c. Het opstellen van een aanpak voor de landelijke opschaling voor innovaties door onderzoek, met aandacht voor eigenaarschap en duurzame financiering;
 - d. De vernieuwing van Innovatiebieb.nl
 - e. Het aanboren van nieuwe financieringsvormen voor innovatie;
 - f. De organisatie van een landelijke Innovatiedag nieuwe stijl;
 - g. Het opzetten van een expertisepool met innovatiespecialisten;
 - h. Het organiseren van een netwerkoverleg met Innovatiespecialisten vanuit POI's, de KB, bibliotheken en de koersgroep Innovatie.

Vier landelijke Fieldlabs

➤ Fieldlab jeugd en onderwijs

We willen kinderen, tieners en studenten een prikkelende omgeving bieden waarin zij kunnen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling en leesplezier. Digitaal én fysiek, thuis, op school en in de bibliotheek. Door een strategisch consortium van relevante bibliotheekpartners te vormen, brengen we educatieve producten en diensten uit het bibliotheeknetwerk en aanverwante partners samen. Initiatieven worden in gezamenlijkheid hybride – zowel fysiek als digitaal – ontwikkeld.

➤ Fieldlab interactief leerplatform

We verkennen, testen en ontwikkelen mogelijkheden om alle content rondom basisvaardigheden en duurzame arbeidsmarktparticipatie op één platform met één keer inloggen beschikbaar te stellen aan een zo breed mogelijk publiek.

➤ Fieldlab kwaliteit en kennis

We richten ons op de bibliotheek als huis voor een leven lang ontwikkelen. We willen bijdragen aan de uitdaging om te groeien van vier miljoen leden naar acht miljoen verbonden burgers. Daarbij werken we aan twee onderwerpen: het inzichtelijk maken van de maatschappelijke impact van bibliotheken middels een nieuw te ontwikkelen cockpit en het ontwikkelen van producten en werkwijzen waarmee we persoonlijke ontwikkeling bij het brede publiek kunnen stimuleren en faciliteren.

➤ Fieldlab integratie fysiek en digitaal

We willen onze impact in de lokale gemeenschap vergroten door de digitale en fysieke bibliotheek beter te verbinden en te integreren. We ontwikkelen producten die de presentatie van de bibliotheek in de digitale ruimte verbeteren, om zo bij te dragen aan gelijke digitale kansen voor iedereen.

COLLECTIE

11.1 Context

Onze gezamenlijke collectie bestaat uit verschillende fysieke en digitale bronnen¹, die onmisbaar zijn voor het verwezenlijken van de vijf functies van de openbare bibliotheek.² In de huidige samenleving zien wij een groeiende aandacht voor de digitale collectie en innovatie. Daarnaast zijn bezuinigingen aan de orde van de dag, waardoor de longtail en de kwaliteit van de collectie in het gedrang komen. Ook zien wij bij de toename in het gebruik van de digitale collectie de financiële middelen niet meegroeien. Met het verdwijnen van de bibliotheekopleiding is kennis over collectievorming, metadatering en het verwerk- en bestelproces naar de achtergrond geraakt.

De bibliotheek geeft het algemeen publiek toegang tot een rijke collectie van bronnen van kennis en informatie. De bibliotheek zorgt ervoor dat haar klanten in deze collectie relevantie en betrouwbare informatie kunnen vinden. Kennis en toegang tot informatie zorgt voor zelfredzaamheid en weerbaarheid, taalontwikkeling, beeldingskracht en creativiteit. Een collectie die bestaat uit gevarieerde informatie en verhalen verbreedt de blik van de gebruiker. Zo draagt de collectie bij aan een genuanceerd maatschappelijk debat. De collectie van de bibliotheek omvat zowel primaire en secundaire bronnen van kunst en cultuur: film, muziek en bladmuziek. Met behulp van deze bronnen kan de klant kennis van kunst en cultuur opdoen en verbreden en zo wegwijs worden in het culturele aanbod.

¹ De bronnen in de bibliotheekcollectie kennen verschillende verschijningsvormen; boeken, kranten, tijdschriften, films, games, e-books, luisterboeken, websites, podcasts, databanken et cetera. Alle inhoud die je toevoegt om je doel te bereiken, is daarmee collectie. Zoeken, vinden, verzamelen en ontsluiten zijn van oudsher de taak van de openbare bibliotheek.

² KB (2020). *Gezamenlijk Collectieplan. Beleidskader collectiebeleid van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen 2020-2024.*

11.2 Gezamenlijke ambitie

In 2023 draagt de omvangrijke collectie van de bibliotheeksector bij aan de drie maatschappelijke opgaven. De collectie nodigt uit tot het vergroten van ieders beeldingskracht, stimuleert leesplezier en biedt ontspanning. De gebruiker wordt bovendien geïnspireerd door relevante en betrouwbare informatie. De bibliotheek draagt zo bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijk kansen van het algemeen publiek. De collectie vormt zowel een doel (inspireren en ontspannen) als een middel (ter ontwikkeling). Daarnaast blijft de collectie groeien, zowel in omvang als in gebruiksgemak en toegankelijkheid.

Een collectie is meer dan alleen boeken. Naast nieuwe vormen in verschijning van de collectie en het ontsluiten van verschillende soorten (betrouwbare) data (gids- en wegwijsfunctie) kunnen klanten ook zelf bijdragen aan de collectie. Een community rondom collectie kan in de toekomst tot de mogelijkheden behoren, met als voorbeeld Kenniscloud van Bibliotheek Midden-Brabant.

“De collectie moet bijdragen aan de drie maatschappelijke opgaven”

Maatschappelijke opgave 1: geletterde samenleving

Wat kunnen we leren van de jaren tachtig en negentig, toen er minder tijd besteed werd aan lezen en het aantal uitleningen in de bibliotheek daalde? Hoe kunnen we voorkomen dat we met dezelfde instrumenten dit probleem willen oplossen? Wordt het niet tijd voor een andere aanpak? Informatie is wat we nodig hebben. Succesverhalen, samen met de doelgroep collecties samenstellen, onderzoek doen naar hoe het leesgedrag van jongeren tussen 12-18 jaar het beste kan worden gestimuleerd. Welke rol speelt de omgeving en de plek van de bibliotheek in deze context? Waar kan de bibliotheek toegevoegde waarde bieden als het gaat om leesplezier, ontspanning door lezen en beeldingskracht?

Wensen

- Alle drempels wegnemen, om zo de toegang en het gebruik van de digitale collectie te vergroten. De klantreis moet soepel verlopen. Hierbij kan Single Identity ondersteunend zijn.
- Voor elke leeftijdsgroep biedt de bibliotheek een uitgebreid en pluriform aanbod.
- Collecties samenstellen met alle doelgroepen en bezoekers van de bibliotheek, met aansprekende vormen van tekst en beeld.

Maatschappelijke opgave 2: participatie in informatiesamenleving & Maatschappelijke opgave 3: leven lang ontwikkelen

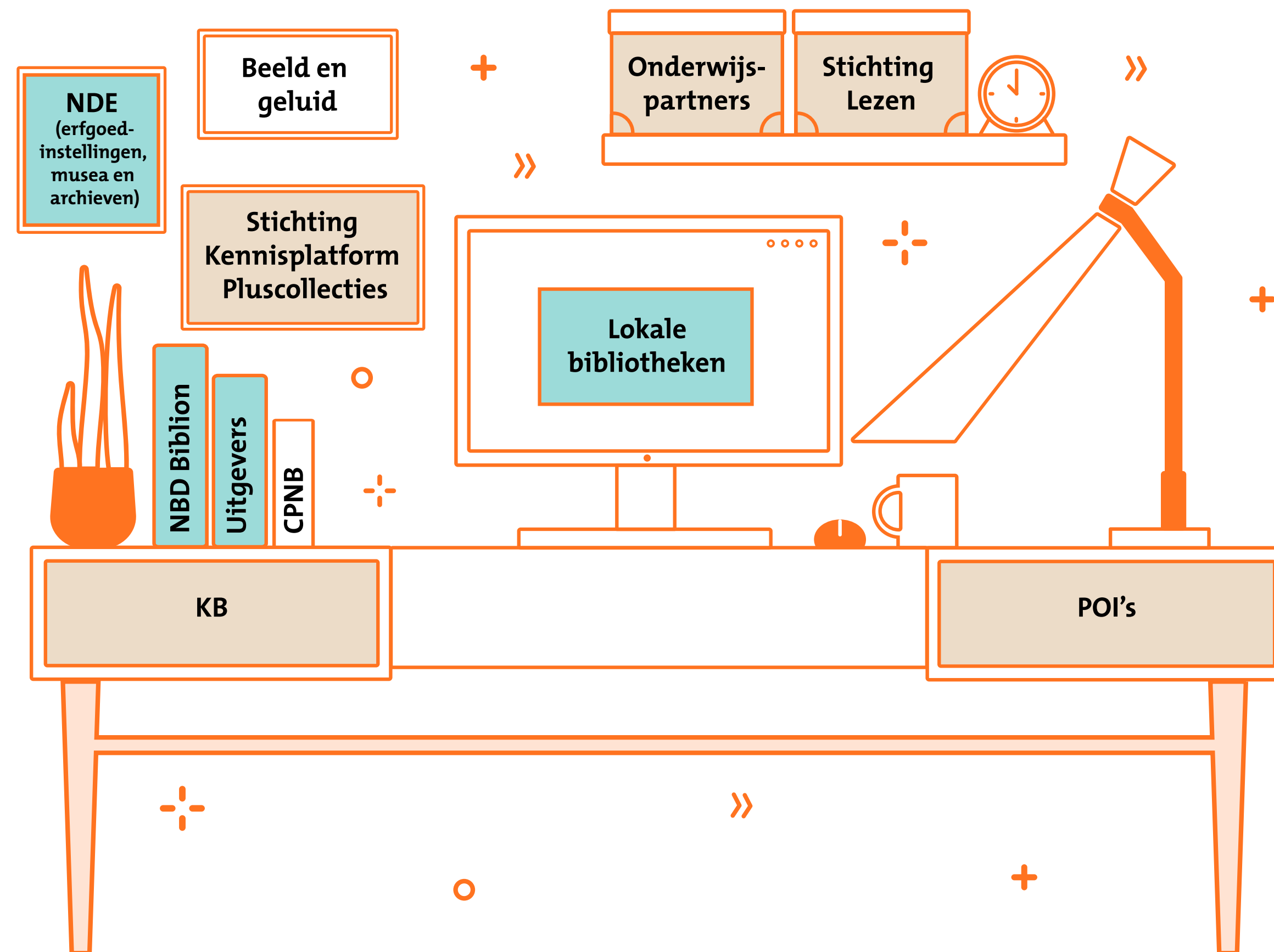
We willen werken vanuit de inhoud en collecties samenstellen die bijdragen aan de vijf wettelijke taken vanuit de Wsob. Ontwikkeling en educatie zijn het belangrijkste voor deze twee maatschappelijke opgaven. Vanuit de informatie-taak kan de bibliotheek bezoekers gidsen en ondersteunen in hun ontwikkeling. Zij doet dit door collectie aan te bieden, zowel fysiek als digitaal, door middel van een online of offline leerplatform.

Wensen

- Een landelijke campagne om het informatiepunt bekender te maken bij groter publiek en collecties en bronnen voor een leven lang ontwikkelen in de schijnwerpers te zetten.
- Onderzoeken hoe we nieuwe soorten bronnen als podcasts en internetpagina's kunnen ontsluiten in het themadossier van maatschappelijk actuele thema's.
- Proeftuinen ontwikkelen waarbij activiteiten gekoppeld worden aan digitale en fysieke bronnen rondom maatschappelijke thema's.

11.3 Bijdrage van partners

Onderstaand figuur laat zien dat bij collectie een veelheid aan partijen betrokken is. Bij de uitvoering worden de verschillende rollen nader uitgewerkt.

11.4 Wat willen we bereiken in 2022?

- 1 Onderzoek doen naar kwaliteit van de Bibliotheek op school-collecties in het kader van het voorkeurs-model en het voorstel van de minister om het probleem met leenrecht op te lossen. Daarnaast onderzoek doen naar de hybride collectie in de doorstroom van het primair naar het voortgezet onderwijs, die verbinding heeft met de bibliotheekcollectie en de online Bibliotheek.
- 2 Veel kennis van collectiespecialisten verdwijnt de komende tijd. Ook zit er veel in hoofden van mensen en zijn afspraken niet op papier gezet. We zoeken aansluiting bij de stelseluitdaging rondom medewerkers en vrijwilligers bij het borgen van collectiekennis in de branche.
- 3 In 2022 organiseren we rondetafelgesprekken over onderwerpen als diversiteit en inclusie, het vak van collectioneren, de longtailcollectie en young adults. Deze gesprekken vormen de voorbereiding voor een Collectiedag, die in het najaar 2022 of voorjaar 2023 – in aanloop naar het nieuwe gezamenlijke collectieplan – wordt georganiseerd.
- 4 We willen investeren in het bij elkaar brengen van initiatieven rond het onderwerp collectie die op verschillende plaatsen in het land spelen. Vanaf eind 2022 zal daarvoor de Biebtobieb-groep rondom collectie intensiever worden ingezet, zodat collectioneers informatie over initiatieven kunnen vinden en delen.

GEZAMENLIJKE KLANTBENADERING

12.1 Context en gezamenlijke ambitie

Onze ambitie is dat iedere inwoner van Nederland een optimale klantbeleving bij de bibliotheek ervaart. Alle diensten van de bibliotheek zijn ontworpen vanuit de behoefte van de klant, eenvoudig te vinden en makkelijk in gebruik. Door samen te werken aan een geweldige klantervaring, zorgen wij ervoor dat ieder bibliotheekbezoek als waardevol wordt ervaren.

We bundelen onze krachten om samen te groeien naar acht miljoen met de bibliotheek verbonden gebruikers. Voor specifieke proposities werken we samen met andere partners.

- We werken als netwerk aan een logische set proposities, die goed op elkaar aansluiten.
- We baseren deze proposities op goede kennis van onze klant. Dit doen wij door klantonderzoek en door in gesprek te gaan met bestaande en nieuwe klantgroepen. We delen de informatie hierover.
- We zorgen als netwerk voor een optimale gebruikerservaring.
- We organiseren onze gezamenlijke klantondersteuning op basis van een logische set proposities.
- We ontwikkelen een gezamenlijke online marketingstrategie voor de zichtbaarheid en vindbaarheid van proposities of thema's op landelijk en lokaal niveau.
- We inventariseren welke bibliotheekorganisatie welke services levert.
- We willen het aantal mensen dat met ons verbonden is verdubbelen van ruim vier miljoen leden naar acht miljoen aan ons verbonden gebruikers.

12.2 Bijdrage van partners

- SPN helpt lokale bibliotheken om te werken met de Mosaic-data. De KB en POI's ondersteunen daarnaast bibliotheken bij de analyse van CBS-data binnen het project Landelijke Gegevensverzameling Bibliotheken.
- Intensieve afstemming en samenwerking tussen de koersgroep en de landelijke marketingcommissie, die in 2022 de merkstrategie doorontwikkelt.
- Intensieve afstemming en samenwerking tussen de overige koersgroepen, met name de groepen die zich bezig houden met producten en diensten.
- Gezamenlijk brengen we proposities en diensten van bibliotheken in kaart.

12.3 Wat willen we bereiken in 2022?

Ons jaar is geslaagd als we een gezamenlijk begrippenkader hebben ontwikkeld, onze kennis van de klant tot *common ground* hebben gemaakt en we de verschillende proposities en diensten van bibliotheken in kaart hebben gebracht. Vanuit een overzicht waarin we kennis van de klant en onze huidige proposities en diensten samenbrengen gaan we op zoek naar:

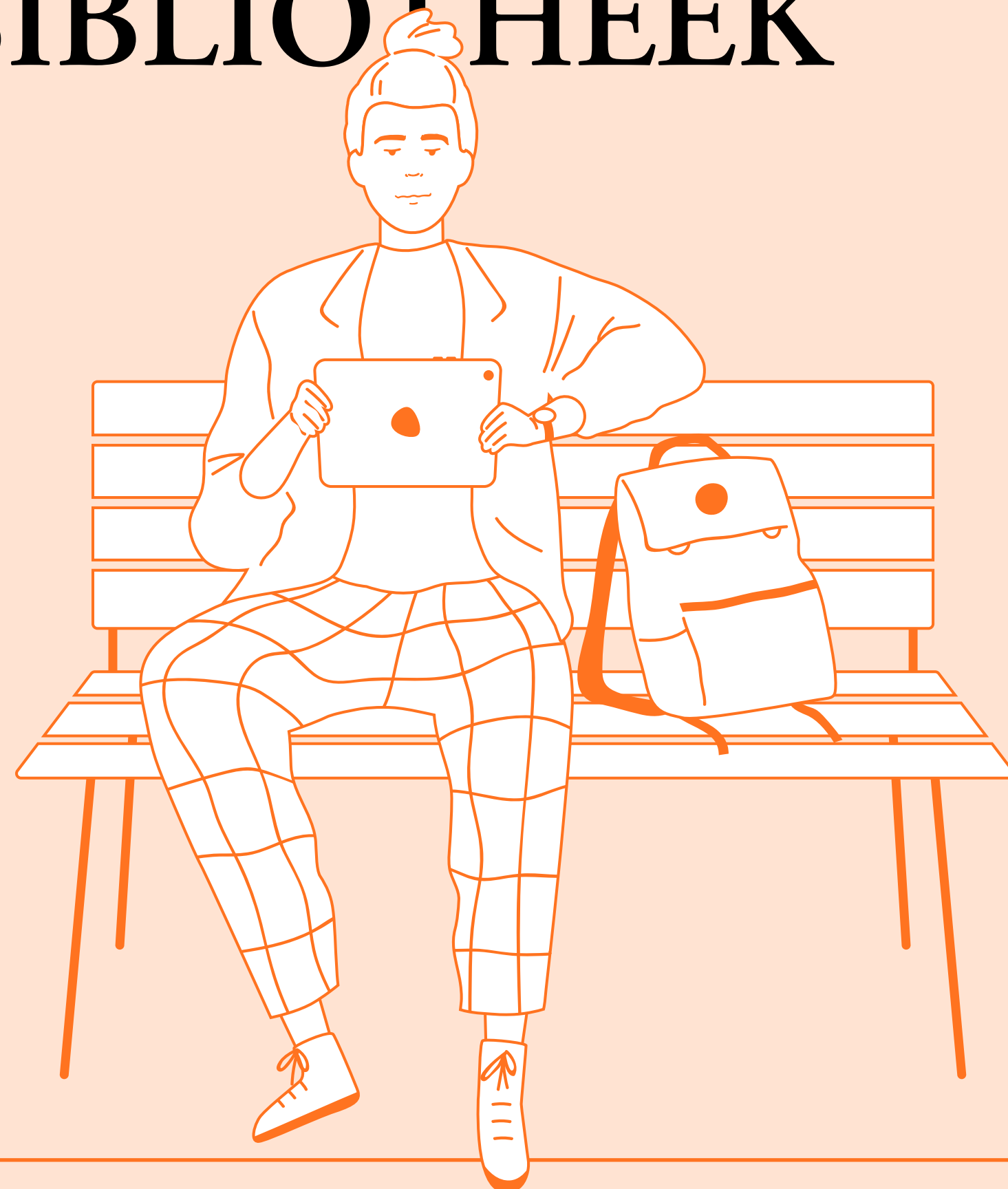
- › De huidige match tussen proposities, diensten en gebruikers en mogelijke groeikansen;
- › Mogelijkheden om nieuwe doelgroepen aan ons te binden.

We hebben daarnaast een concrete stap gezet in het wegnemen van drempels tussen online en offline en tussen verschillende online omgevingen van bibliotheken.

Indien er voldoende mensen en middelen beschikbaar zijn voor deze ambitie dan wil de koersgroep de volgende activiteiten (laten) uitvoeren:

- 1 We brengen verschillende proposities en diensten in de bibliotheken in kaart en kijken of we die gelijkvormiger kunnen noemen en ontwikkelen. We beginnen hiervoor met de drie maatschappelijke opgaven van het convenant en het in kaart brengen van de proposities en diensten op dat terrein:
 - › Het realiseren van een gezamenlijk inzicht in klantonderzoeken op die proposities, zodat we de kennis die over gebruikersbehoeften bestaat makkelijk toegankelijk maken.
- 2 We onderzoeken of we de gebruikers van de programmerende bibliotheek en de verblijfsfunctie kunnen activeren en of de proposities van de bibliotheek voldoende aansluiten bij nieuwe doelgroepen. We ondersteunen lokale bibliotheken bij:
 - › Een analyse en toepassing van Mosaic-data door leverancier Whooz.
 - › De analyse van de CBS-data in het kader van het project Landelijke Gegevensverzameling Bibliotheekleden dat in 2020 van start is gegaan.
- 3 We werken aan een gezamenlijk begrippenkader als basis voor gesprekken in het netwerk over gezamenlijke klantbenadering.
- 4 We focussen in 2022 op een optimale aansluiting in één propositie, onderzoeken wat de belangrijkste drempels zijn en nemen die weg. We communiceren eenduidig naar de gebruiker. Concrete inzichten en verbeterstappen pakken we als netwerk op.

DIGITALE OPENBARE BIBLIOTHEEK

13.1 Context

Een van de aanleidingen voor de Wsob was de behoefte om de bibliotheek ook een relevante plaats te laten innemen in het digitale domein. Bij de evaluatie van de wet is geconstateerd dat een voor het algemeen publiek relevante digitale openbare bibliotheek is ontstaan. Tegelijkertijd is aandacht gevraagd voor het gebruik en de gebruiksvriendelijkheid van de digitale bibliotheek.

“Het publieksvriendelijk, gestructureerd en van context voorzien aanbieden van digitale vormen van informatie en cultuur met een toets op betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit en pluriformiteit.”

Daar komt bij dat de ontwikkelingen in de samenleving en in het netwerk van openbare bibliotheken niet stilstaan. Het digitale domein ontwikkelt zich steeds verder en steeds meer levens worden geraakt door digitale ontwikkelingen: van toegang tot cultuur en informatie onafhankelijk van tijd en plaats tot het kunnen omgaan met de digitale overheid en leren videobellen in coronatijd. De rol van de bibliotheek in het digitale domein zal meegroeien met de groei van de digitale samenleving.

Aandachtspunten

We willen het gebruik en de gebruiksvriendelijkheid van de digitale bibliotheek vergroten. Voor het gebruik zijn collecties van belang: collecties die aansporen tot gebruik en die verbonden zijn met programmering en diensten van bibliotheken. Om de gebruiksvriendelijkheid te vergroten, bijvoorbeeld op het punt van inloggen, moet de netwerk-infrastructuur beter afgestemd worden. De gezamenlijke klantbenadering is ook een expliciet punt van aandacht. Hoe positioneren we de bibliotheken? Wie zijn onze leden en gebruikers? Hoe bereiken we nieuwe doelgroepen? Ook op het gebied van innovatie wordt gewerkt aan de ambitie om waarde toe te voegen en in te spelen op de veranderende maatschappij.

Het toegankelijk maken en houden van de digitale bibliotheek is, net als de ontwikkeling van de fysieke robuuste lokale bibliotheek, een onderwerp dat relevant is voor alle onderdelen van de Netwerkagenda. De digitale bibliotheek staat niet op zichzelf, maar in verbinding met de fysieke bibliotheek. De gebruiker kiest welke verschijningsvorm van de bibliotheek het best aansluit bij de behoefte. We zullen in het komende jaar gezamenlijk de positionering van de openbare bibliotheek in het digitale domein verder verkennen.

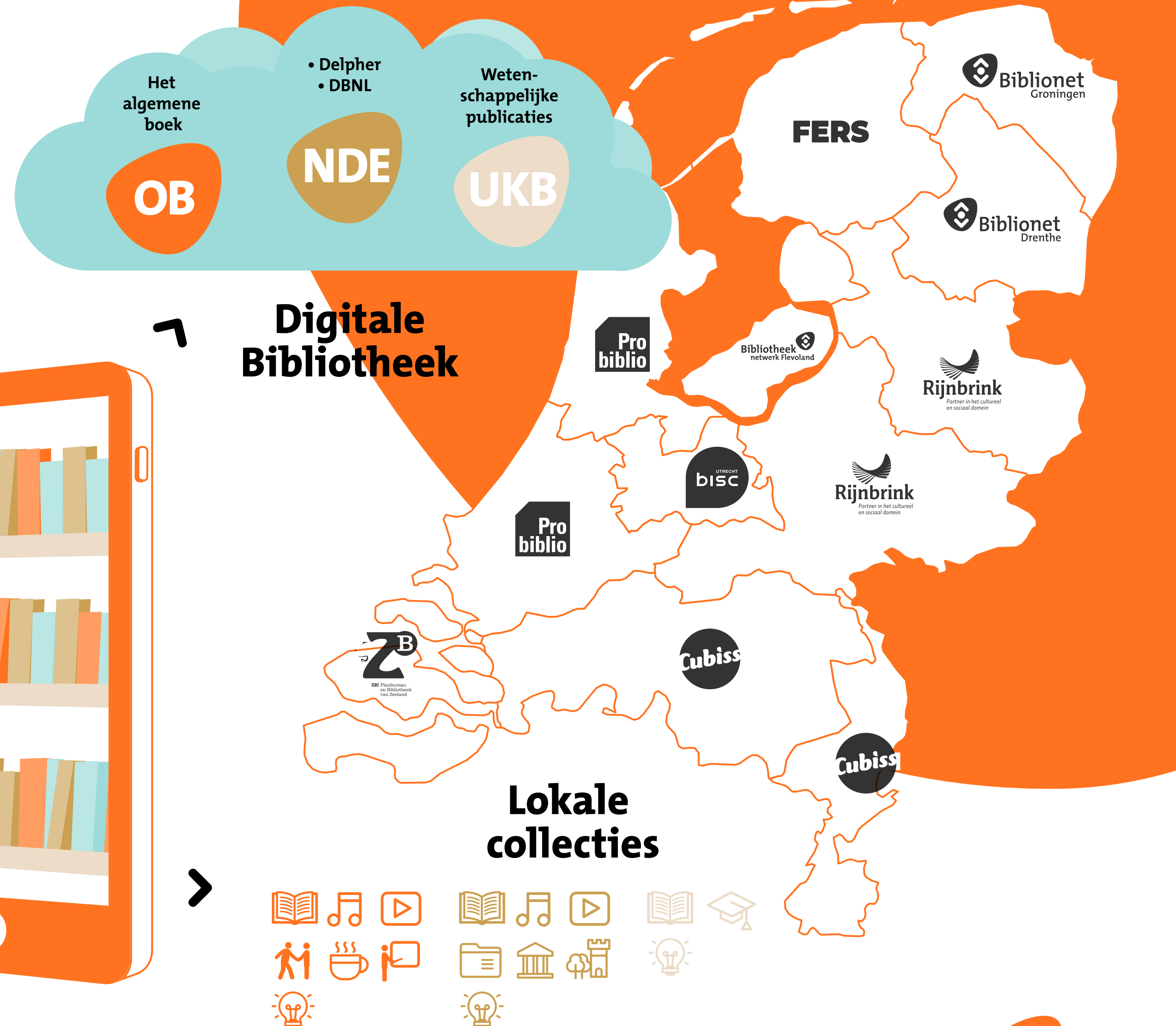
13.2 Wat willen we bereiken in 2022?

Wat hebben we aan het eind van 2022 gemaakt?

- Een document waarin vanuit de toekomstverkenning bewegingen staan waartoe de bibliotheken zich moeten verhouden.
- Een vertaalslag vanuit de toekomstverkenning van de bibliotheek in het digitale domein.
- Het proces van toekomstverkenning is onderdeel van het werken in het netwerk geworden.

Wat gaan we doen in 2022?

- Inventariseren en consolideren van eerdere verkenningen in het netwerk;
- Organiseren van sessies rondom onderwerpen die volgens de koersgroep relevant zijn om ons als bibliotheken toe te verhouden.
- Vertaling naar een richtinggevend document;
- Inoefenen van het proces van toekomstverkenning op netwerkniveau.

Slot

TOTSTAND- KOMING 1/2

De update van Netwerkagenda is tot stand gekomen met medewerking van deze collega's in de bibliotheeksector.
Hartelijk dank voor je inzet!

Astrid Kraal, netwerkmanager

Geletterde samenleving

Adriaan Langendonk	KB
Annelies van Uden	NOBB
Annemieke Michelot	Bibliotheek Veenendaal
Bernard Fransen	Rijnbrink
Bianca de Bie	Nieuwe Veste
Eric Daamen	KB
Erica Vos-Meijer	ProBiblio
Evelien Fokkink	Fundament
Geny Nijboer	Stadkamer
Gio van Creij	NOBB
Jan Hoogenberg	Bibliotheek Enschede
Lieke Hoefs	KB
Maaike Toonen	KB
Nicole Stiekema	Bibliotheek Emmen
Nicoline Hendriks	Rijnbrink
Reka Deuten Makkaï	Bibliotheek Den Haag
Ronald Huizer	KB
Sandra Uijlenbroek	SCHUNCK
Sandra van Gaalen	Fers

Participatie informatiesamenleving

Andrea Berkelder	KB
Anke Bruggeman	Bibliotheek Kampen
Annemarie van der Poel	Probiblio
Antoinette van Zanten	ZB
Erica Vos-Meijer	Probiblio
Frederique Westera	Bibliotheek Hengelo, Oldenzaal en Hof van Twente
Gerard Meijer	SPN
Hildelies Balk	KB
Jan Klerk	Bibliotheek Katwijk
Jeroen de Boer	Fers
Maaïke Toonen	KB
Marieke van der Kruijs	Bibliotheek Utrecht
Marieke Wiersma	Regio Cultuurcentrum Idea
Nicoline Hendriks	Rijnbrink
Peter van Eijk	Bisc Utrecht
Ronald Huizer	KB
Roos Herman	Bibliotheek West-Brabant
Sandra van Gaalen	Fers
Theo Kemperman	Bibliotheek Rotterdam
Willeke Rosdorff	de nieuwe Nobelaer

Leven lang ontwikkelen

Ankie Kessler	Bibliotheek AanZet
Efine Pavilons	Bibliotheek Rotterdam
Erna Winters	Bibliotheek Kennemerwaard
Georges Elissen	Rijnbrink
Gerard Meijer	SPN
Henk Snier	Cubiss
Jos Debeij	KB
Karin Meijerman	Bibliotheek Drachten Smalingerland
Kiekie Peijs	Bibliotheek West-Brabant
Maaïke Toonen	KB
Manja Mekking	bbthk
Martijn Beerens	Theek 5
Mirjam Zweers	ProBiblio
Nicoline Hendriks	Rijnbrink
Norma Verheijen	KB
Rachel van den Hoogen	Biblionet Groningen
Raquel García-van der Walle	Bibliotheek Hogeveen
Victoria Burgers	OBA

Robuuste bibliotheek

Annelies Bakelaar	Biblionet Drenthe
Annemiek van de Burgt	KB
Gerard Meijer	SPN
Klaas Gravesteijn	VOB
Liesbeth Mantel	KB
Perry Moree	ZB
Sabine Margés	Probiblio

Medewerkers en vrijwilligers

Anja Oosterlaken	De Bibliotheek Krimpenwaard
Astrid Vrolijk-de Mooij	Stadkamer
Corine Raats	Rozet
Diana van Emde Boas	Bibliotheek Velsen
Gerard Meijer	SPN
Gert Staal	Bibliotheek Lek & IJssel
Gillian de Koning	Bibliotheek De Groene Venen
Henk Snier	Cubiss
Jannet Wiersma	Bibliotheek Rotterdam
Jos Debeij	KB
Klaas Gravesteijn	VOB
Marloes de Greef	Theek 5
Mirjam Bach	VOB
Mirjam van zalen	SPN
Sabine Margés	ProBiblio
Sandra van Gaalen	Fers

Digitale netwerkinfrastructuur

Albert Kivits	VOB- bestuur en commissie digitaal
August Lecki	Bibliotheek Rotterdam
Bernard Fransen	Rijnbrink
Bert Hogemans	Bibliotheek Gelderland Zuid
Bertil Voogd	KB
Clinton Feurich	Bibliotheek Haarlemmermeer
Dennis Eijsten	KB
Frans Bergfeld	Probiblio
Ineke Goedhart	Probiblio
Johan Hoenink	KB
Marc van den Berg	KB
Mariette Roelvink	KB
Nan van Schendel	Huis73
Ruud Yap	OBA
Sander van Kempen	KB

Slot

TOTSTAND- KOMING 2/2

De update van Netwerkagenda is tot stand gekomen met medewerking van deze collega's in de bibliotheeksector.
Hartelijk dank voor je inzet!

Astrid Kraal, netwerkmanager

Kwaliteit en kennis	
Anne van der Wal	Biblionet Drenthe
Annelies Bakelaar	Biblionet Drenthe
Annemarie van Duuren	Bibliotheek Den Haag
Hetty van de Weg	Bibliotheek Noord Veluwe
John Luschen	Biblionet Groningen
Joke Mos/Annemarie van Wel	Bibliotheek Zoetermeer
Jos Debeij	KB
Levien den Boer	KB
Liesbeth Mantel	Kb
Loes van Eijk	KB
Marjolein Oomes	KB
Martijn Kleppe	KB
Rachel van den Hoogen	Biblionet Groningen
Rinke van Brenkelen	Bibliotheek Rotterdam
Willem Camphuis	CBCT
Innovatie	
Annelies Bakelaar	Biblionet Drenthe
Annerie Brenninkmeijer	De nieuwe Bibliotheek
Daphne Janson	Bibliotheek Amstelland
Egid van Houtem	Cubiss
Erik Boekesteijn	KB
Gerard Meijer	SPN
Gerry Poelert	Cultura Ede
Grietje Smit	Biblionet Drenthe
Henrui Huisman/ Jeroen de Grave	Rijnbrink
Ineke Goedhart	ProBiblio
Inge Gerbrands	Bibliotheek Den Haag
Jacqueline Roelofs	Graafschap Bibliotheken
Jan Hoogenberg	Bibliotheek Enschede
Jos debeij	KB
Mirjam Wijers	Bibliotheek Brummen Voorst
Paul Adels	Theek 5
Rixt Heegsma	Bibliotheken Mar en Fean
Robin Verleisdonk	Bibliotheek Helmond Peel
Ronald Huizer	KB
Ruud Yap	OBA
Saskia Kuus	Bibliotheek Den Haag

Collectie	
Anne Buteijn	Bibliotheek van Zeeland
Anneke Westland	BISC Utrecht
David Rozema	ProBiblio
Doeke Sijens	Groninger Forum
Esther Westerveld	ProBiblio
Frans Bergfeld	Probiblio
Gerard Hendriks	Bibliotheek aan de Vliet
Hanneke van Duin	Bibliotheek Utrecht
Herman Horst	Bibliotheek Midden Brabant
Jantine van den Boom	Bibliotheek de Lage Beemden
Jeanine Deckers	Bibliorura
Jos Debeij	KB
Liesbeth Mantel	KB
Lucinda Jones	KB
Margareth Bles	St. plus Bibliotheken
Margriet van Ieeuwen	Rozet
Martijn Kleppe	KB
Petra van Rijkelijkhuisen	KB
Sandra van Gaalen	Fers
Gezamenlijke klantbenadering	
Ben van Heesbeen	Bibliotheek Noord-West Veluwe
Cas Boland	OBA
Cathelijne Kuiters	KB
Cyril Crutz	VOB marketingcommissie
Erna Staal	Bibliotheek Gouda
Frank Bergsma	KB
Hanneke Bruggeman	DNK
Lysbeth Post	Biblionet Groningen
Miranda de Jong	Probiblio
Naomi Deegenaars	KB
Paul Adels	Theek 5
Peter van Eijk	Bisc Utrecht
Ronald Huizer	KB
Sandra van Gaalen	Fers
Victor Thissen	Bibliotheek Zuidhollandse Delta
Willem van Moort	BplusC
Wouter van Heiningen	De Plataan

Digitale bibliotheek	
Albert Kivits	Bibliotheek Eindhoven
Ankie Kessler	Bibliotheek AanZet
Bernard Fransen	Rijnbrink
Bert Hogemans	Bibliotheek Gelderland Zuid
Elsbeth Kwant	KB
Frank Bergsma	KB
Hans van der Veen	dbieb
Ineke Goedhart	Probiblio
Jos Debeij	KB
Paul Adels	Theek 5
Peter Kok	Bibliotheek Midden Brabant
Peter van Eijk	Bisc Utrecht
Petra Rijkelijkhuisen	KB
Reneé Tiemstra	Bibliotheek ZOUT
Robin Verleisdonk	Bibliotheek Helmond Peel
Ronald Huizer	KB
Bibliotheken in het Caribisch gebied	
Sander van Kempen	KB
Toegankelijkheid voor mensen met een beperking	
Erma Lamoen	VOB
Heleen van Manen	KB
Janine Koele	Stadkamer
Margriet van Leeuwen	Rozet
Roos Herman	Bibliotheek West-Brabant
Tine Hardam	Bibliotheek Rotterdam

